

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Πτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Αστυνομικές Σπουδές

Πτυχιακή Διατριβή

**Χουλιγκανισμός στο Ποδόσφαιρο και Τρόποι
Αντιμετώπισης**

Στέφανος Ριαλάς

**Επιβλέπων Καθηγητής
Δρ. Μαρκιανός Κόκκινος**

Μάιος 2016

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Πτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Αστυνομικές Σπουδές

Πτυχιακή Διατριβή

**Χουλιγκανισμός στο Ποδόσφαιρο και Τρόποι
Αντιμετώπισης**

Στέφανος Ριαλάς

**Επιβλέπων Καθηγητής
Δρ. Μαρκιανός Κόκκινος**

Η παρούσα πτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση πτυχιακού τίτλου σπουδών στις Αστυνομικές Σπουδές από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Μάιος 2016

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής διατριβής είναι να εξετάσει το φαινόμενο του χουλιγκανισμού, το οποίο αποτελεί ένα από τα μείζονα σύγχρονα κοινωνικά φαινόμενα που ταλανίζει όλα τα κράτη σε παγκόσμιο επίπεδο. Το γεγονός αυτό οδηγεί πολλές φορές σε ακραίες και βίαιες καταστάσεις, με αρνητικές επιπτώσεις στο τρόπο ζωής των ανθρώπων και του κοινωνικού συνόλου.

Στη μελέτη εξετάζονται οι τρόποι αντιμετώπισης από τους κοινωνικούς φορείς και ιδιαίτερα τις Διοικητικές Αρχές σε παγκόσμιο επίπεδο και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την αποτελεσματική πρόληψη του χουλιγκανισμού. Επίσης διερευνάται το επίπεδο στο οποίο βρίσκεται το φαινόμενο αυτό στην Κύπρο και με ποιους τρόπους αντιμετωπίζεται.

Για την εκπόνηση της πτυχιακής διατριβής, αναζητήθηκαν πηγές τόσο από βιβλιοθήκες, εφημερίδες, καθώς επίσης και από διαδικτυακές πηγές.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία, αφού ανάλυσε το κοινωνικό αυτό πρόβλημα, κλείνει με κάποια συμπεράσματα, προσωπικές απόψεις και εισηγήσεις που προέκυψαν μέσα από αυτή την εργασία.

Ευχαριστίες

Πρωτίστως, θα ήθελα να εκφράσω την απέραντη ευγνωμοσύνη στη σύζυγό μου, Μαρίνα, η οποία πάντοτε αποτελούσε το στήριγμα μου στη προσπάθεια μου για απόκτηση αυτού του πτυχίου.

Επίσης θα ήθελα να εκφράσω ένα μεγάλο ευχαριστώ στον επιβλέπων ΣΕΠ μου κ. Μαρκιανό Κόκκινο, για την καθοδήγηση και την άμεση βοήθεια που μου παρείχε, καθώς επίσης και την όλη προθυμία του και γνώσεις του, βοηθώντας με στο μέγιστο για την εκπόνηση της πτυχιακής μου εργασίας.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους τους φίλους, συγγενείς αλλά και συναδέλφους, οι οποίοι συνέβαλαν με το δικό τους τρόπο στην εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής μου διατριβής.

Πίνακας Περιεχομένων

1. Εισαγωγή	1
1.1 Σκοπός και Αιτιολόγηση Ερευνητικού Θέματος	3
1.2 Μεθοδολογία της Έρευνας	4
2. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	6
2.1 Θεωρίες σχετικές με το Χουλιγκανισμό	6
2.1.1 Η θεωρία του Oxford για το χουλιγκανισμό	6
2.1.2 Η θεωρία του Leicester για τον χουλιγκανισμό	7
2.2 Η εφαρμογή των θεωριών στην Κύπρο	9
3. Αίτια του Χουλιγκανισμού	11
3.1 Παράγοντες που επηρεάζουν το φαινόμενο του χουλιγκανισμού	11
3.1.1 Βιολογικοί παράγοντες	11
3.1.2 Άγχος και άλλοι ψυχολογικοί παράγοντες	12
3.1.3 Ο ρόλος της οικογένειας και των κοινωνικών σχέσεων	13
3.1.4 Ο ρόλος των ΜΜΕ	14
3.1.5 Οικονομική κρίση – Ανεργία	15
3.1.6 Ο ρόλος της Παιδείας και της Εκπαίδευσης	15
3.1.7 Φανατισμός	16
3.1.8 Ο ρόλος της πολιτείας και των παραγόντων	17
4. Χουλιγκανισμός στην Κύπρο	18
4.1 Σοβαρά επεισόδια στην Κύπρο	18
4.2 Χουλιγκανισμός και Πολιτικοποίηση του ποδοσφαίρου	21
4.3 Δημιουργία Συνδέσμων Οργανωμένων Οπαδών	23
5. Μέτρα πρόληψης και Τρόποι Αντιμετώπισης	26
5.1 Μέτρα πρόληψης στο εξωτερικό	26
5.2 Μέτρα Πρόληψης στην Κύπρο	28
5.3 Ο ρόλος της Αστυνομίας	30
5.4 Ο ρόλος της οικογένειας	31
5.5 Ο ρόλος της Παιδείας και της Εκπαίδευσης	32
5.6 Ο ρόλος των σωματείων και των οργανωμένων φιλάθλων	33
5.7 Ο ρόλος της Πολιτείας	33
5.8 Ο ρόλος των ποδοσφαιριστών, προπονητών και Διαιτητών	35
6. Συμπεράσματα και Εισηγήσεις	36
6.1 Συμπεράσματα	36
6.2 Εισηγήσεις	38

7. Επίλογος	40
Βιβλιογραφία	43

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο σύγχρονος αθλητισμός είναι η βία στα γήπεδα. Τα τελευταία χρόνια το φαινόμενο αποκτά τεράστιες διαστάσεις, ειδικά με την επαγγελματικοποίηση του αθλητισμού και την επιρροή του από μεγάλα οικονομικά συμφέροντα. Παράλληλα από τις τελευταίες έρευνες διαπιστώνεται ότι το πρόβλημα είναι πολυδιάστατο και επηρεάζει όλες τις πτυχές μιας κοινωνίας.

Το φαινόμενο της βίας στα γήπεδα είναι ένα θέμα που μοιραία απασχολεί και εμφανίζεται καθημερινά στην επικαιρότητα ως θέμα συζήτησης (Καστρινός, 1999) και περιλαμβάνει ποικίλες μορφές βίαιων συμπεριφορών, οι οποίες λαμβάνουν χώρα στους αγωνιστικούς χώρους, στις κερκίδες αλλά και εκτός γηπέδου. Σε ένα γενικό ορισμό που μπορεί να δοθεί, η βία ορίζεται ως η αντικοινωνική συμπεριφορά και η άσκηση της τιμωρείται από τους νόμους.

Η βία στα γήπεδα, που έμεινε γνωστή και ως χουλιγκανισμός, αφορά την βίαιη συμπεριφορά των φανατικών οπαδών μίας ομάδας, εντός αλλά και εκτός γηπέδων, η οποία επιφέρει την διατάραξη της τάξης και της δημόσιας γαλήνης (Ερευνητική Ομάδα, 2014). Το φαινόμενο αυτό πρωτοεμφανίστηκε στην Αγγλία, η οποία διαδραμάτισε πολύ σημαντικό ρόλο στη διάδοση του ποδοσφαίρου παγκοσμίως. Η ετυμολογία του όρου «χουλιγκανισμός», ενδεχομένως να προήλθε από τον Πάτρικ Χούλιχαν, έναν βάνδαλο Ιρλανδό κάτοικο Λονδίνου. Μια άλλη θεωρία αναφέρει ότι πιθανόν να πήρε το όνομα του από μία συμμορία στην περιοχή Ίσλινγκτον του Λονδίνου που έφερε την ονομασία «Χούλι» (Newsbeast, 2015).

Ο χουλιγκανισμός είναι ένα από τα κυριότερα κοινωνικά προβλήματα και θα πρέπει να ερευνηθεί ενδελεχώς, ώστε να εντοπιστούν τα αίτια της αντικοινωνικής αυτής συμπεριφοράς, με σκοπό την έγκαιρη και αποτελεσματικότερη λήψη μέτρων για περιορισμό του. Για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού, είναι αναγκαία η συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων, όπως η πολιτεία, η κοινωνικοί φορείς, το

κοινό, καθώς επίσης ολόκληρη η αθλητική οικογένεια. Με αυτό τον τρόπο θα γίνει κατορθωτή η πρόληψη και η σωστότερη διαχείριση των κρουσμάτων βίας που παρουσιάζονται στον αθλητικό χώρο.

Ακριβής επιστημονικός ορισμός που να χαρακτηρίζει τον «χουλιγκανισμό στο ποδόσφαιρο» δεν υπάρχει. Επομένως, η έννοια αυτή χρησιμοποιείται για να καλύψει μια ποικιλία δράσεων, οι οποίες λαμβάνουν χώρα κυρίως στο χώρο του ποδοσφαίρου. Σύμφωνα με σύγχρονους μελετητές, όπως είναι ο Frosdick και Marsh (2005), ο χουλιγκανισμός είναι στην πραγματικότητα ένα δημιούργημα των μέσων μαζικής ενημέρωσης και των πολιτικών και όχι μια κοινωνική επιστημονική έννοια.

Από την άλλη υπάρχει και ο παλαιότερος όρος που είναι άμεσα συνυφασμένος με τον χουλιγκανισμό γνωστός ως «βανδαλισμός» (Φραντζεσκάκης, 1987). Ετυμολογικά ο όρος αυτός προήλθε από μια φυλή, τους λεγόμενους Γερμανούς Βανδάλους, οι οποίοι προξενούσαν χωρίς αιτία, σοβαρές καταστροφές στις αντίπαλες φυλές και τους αντιπάλους τους. Μερικές από τις καταστροφές αυτές έγιναν σημεία αναφοράς, αφού προξένησαν ζημιές ακόμη και σε πολλά ανεκτίμητα έργα τέχνης.

Το φαινόμενο του χουλιγκανισμού που ταλανίζει την σύγχρονη κοινωνία δεν είναι κάτι καινούργιο. Εμφανίστηκε κυρίως προς τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, λίγο μετά τον εκσυγχρονισμό του ποδοσφαίρου στην Αγγλία και έπειτα εξαπλώθηκε σε όλες τις χώρες της Ευρώπης (Τσουκαλά, 1999). Στην Αγγλία προς το τέλος της δεκαετίας του '30, οι περιπτώσεις πρόκλησης σοβαρών επεισοδίων αυξήθηκαν σε τόσο μεγάλο βαθμό γεγονός που ανάγκασε τις αρχές να λάβουν αυστηρά μέτρα για την αντιμετώπιση του φαινομένου, όπως το κλείσιμο κάποιων γηπέδων για αρκετό χρονικό διάστημα.

Ένα κλασικό παράδειγμα, που καταδεικνύει και κάποιες από τις αιτίες του χουλιγκανισμού, είναι το αιώνιο ντέρμπι ποδοσφαίρου στη Σκωτία (Φοινικαρίδης, 2013). Το εν λόγω ντέρμπι διεξάγεται ανάμεσα στην Celtic, ομάδα που υποστηρίζουν οι καθολικοί Ιρλανδοί μετανάστες, και της Rangers, ομάδα της προτεσταντικής εργατικής τάξης, στο οποίο δημιουργούνται πολιτικές και θρησκευτικές εντάσεις. Η θρησκευτική αντίθεση μεταξύ της Celtic και της Rangers στο γνωστό «old firm» στην Σκωτία, είναι τόσο μεγάλη, που στο παρελθόν έχει προκαλέσει το θάνατο και τον τραυματισμό πολλών ανθρώπων. Αποκορύφωμα, το 1971 όταν τα επεισόδια που προκλήθηκαν κατά

την διάρκεια του αγώνα της «Γηραιάς Φίρμας», μεταξύ των οπαδών των δύο ομάδων, είχε ως απολογισμό εξήντα νεκρούς και εκατό τραυματίες.

Επιπρόσθετα, το 1985 ήταν χωρίς αμφιβολία μια χρονιά σταθμός στην ιστορία του χουλιγκανισμού στη χώρα. Αρχικά στις 13 Μαΐου, μια πυρκαγιά που προκλήθηκε στο γήπεδο του Brandford στην Αγγλία είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο 57 φιλάθλων και 200 τραυματιών. Την ίδια μέρα στη πόλη Birmingham της Αγγλίας οι βίαιες συγκρούσεις μεταξύ των οπαδών της Leeds United και των οπαδών της Birmingham City προκάλεσαν τον θάνατο ενός οπαδού και τον τραυματισμό εκατοντάδων φιλάθλων και αστυνομικών. Δύο εβδομάδες μετά τα επεισόδια που προκλήθηκαν στον τελικό του κυπέλου πρωταθλητριών της Ευρώπης, στο γήπεδο του Χέυζελ μεταξύ των οπαδών της Juventus και της Liverpool είχε ως απολογισμό τον θάνατο 39 οπαδών και πολλών άλλων τραυματιών (Τσουκαλά, 1999).

Ακόμα μια ημερομηνία σταθμός στο θέμα του χουλιγκανισμού, ήταν η 15η Απριλίου 1989, όταν το στάδιο Χίλσμπορο της πόλης Σιέφιλντ φιλοξενούσε τις ομάδες Νόττινχαμ Φόρεστ και Λίβερπουλ για τα ημιτελικά του Κυπέλου Αγγλίας (Σταματόπουλος, 2015). Η γιορτή του ποδοσφαίρου, όπως χαρακτηρίζονται τέτοιες αναμετρήσεις στην Αγγλία, μετατράπηκε σε ποδοσφαιρική τραγωδία σκορπώντας τον θάνατο σε 96 νεκρούς και 766 τραυματίες. Συγκεκριμένα ένας μεγάλος αριθμός οπαδών της Λίβερπουλ εισήλθαν στο γήπεδο χωρίς εισιτήριο, περνώντας από μια θύρα από την οποία δεν ασκήθηκε ο κατάλληλος έλεγχος από την Αστυνομία, με αποτέλεσμα να δημιουργήσουν ασφυκτική πίεση στον κόσμο που βρισκόταν ήδη στις εξέδρες του σταδίου, σπρώχνοντας τους περισσότερους κοντά στο σιδερένιο κιγκλίδωμα. Γεγονός το οποίο αποδείχτηκε δολοφονικό. Κάποιοι που πρόλαβαν να πηδήξουν εντός του γηπέδου κατάφεραν να σωθούν, ενώ αρκετοί ήταν εκείνοι που δεν κατόρθωσαν να αποφύγουν τον συνωστισμό με αποτέλεσμα να γεμίσει το στάδιο με νεκρούς και τραυματίες.

1.1 Σκοπός και Αιτιολόγηση Ερευνητικού Θέματος

Ο σκοπός της παρούσας πτυχιακής διατριβής είναι να μελετήσει το κοινωνικό φαινόμενο της βιαιότητας των φιλάθλων στα γήπεδα, να αναλύσει τις διάφορες μορφές με τις οποίες εκδηλώνεται ο χουλιγκανισμός, αλλά και τα αίτια που προκαλούν αυτές τις ανάρμοστες συμπεριφορές, ούτως ώστε να προτείνει τρόπους που μπορούν

να περιορίσουν το φαινόμενο αυτό και να μειώσουν τα κρούσματα βίας, τόσο εντός όσο και εκτός των γηπέδων. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται μια ιδιαίτερη αναφορά στην περίπτωση του φαινομένου αυτού στο χώρο του κυπριακού ποδοσφαίρου, αφού ο αριθμός προσέλευσης θεατών στους ποδοσφαιρικούς αγώνες Πρώτης Κατηγορίας κάθε χρόνο μειώνεται ολοένα και περισσότερο. Συγκεκριμένα συγκρίνοντας τις χρονιές από το 2010 μέχρι το 2014 σημειώθηκε μια αισθητή μείωση εισιτηρίων της τάξης του 33%, από 603.049 σε 477.087 (ΚΟΠ, 2016).

Η αναγκαιότητα της έρευνας είναι πολύ μεγάλη και ενδιαφέρουσα, εφόσον το φαινόμενο αυτό είναι ένα πρόβλημα το οποίο εμφανίζεται για χρόνια τώρα, τόσο στα διεθνή όσο και στα κυπριακά γήπεδα και παρά τις προσπάθειες που έγιναν για την αντιμετώπιση του εκ μέρους της κοινωνίας και όλων των αρμόδιων φορέων, φαίνεται ότι δεν έχει βρεθεί ακόμα η συνταγή με την οποία μπορεί να αντιμετωπισθεί. Η παρούσα έρευνα καλείται να εξετάσει τους λόγους για τους οποίους γίνονται αυτές οι εξάρσεις βίας στα γήπεδα με σκοπό να κατανοηθούν τα αίτια και κατά συνέπεια να μπορέσει να προτείνει τρόπους με τους οποίους μπορεί να αντιμετωπιστεί ο χουλιγκανισμός.

1.2 Μεθοδολογία της Έρευνας

Για την εκπόνηση της παρούσας έρευνας, χρησιμοποιήθηκε η περιγραφική μέθοδος έρευνας η οποία βασίστηκε στη συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών από την υπάρχουσα βιβλιογραφία και άρθρα σε βιβλιοθήκες και το διαδίκτυο. Επιπρόσθετα, έγινε συλλογή στατιστικών στοιχείων από την Αστυνομία Κύπρου, την Κυπριακή Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου και το Εθνικό Γραφείο Συλλογής Πληροφοριών για τον χουλιγκανισμό, καθώς και στοιχεία από ομιλίες και συζητήσεις αξιωματούχων στον κυπριακό χώρο.

Μετά την εισαγωγή και την ανάδειξη της σημαντικότητας του θέματος που γίνεται στην αρχή της μελέτης, στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά των πιο σημαντικών προσεγγίσεων, σχετικών με το φαινόμενο του χουλιγκανισμού, βασισμένες στη βιβλιογραφική ανασκόπηση. Συγκεκριμένα εξετάζεται κατά πόσον οι προσεγγίσεις αυτές εφαρμόζονται και στην περίπτωση του Κυπριακού ποδοσφαίρου.

Ακολουθως, στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στα αίτια τα οποία είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε βίαιες συμπεριφορές, όπως για παράδειγμα οι βιολογικοί και ψυχολογικοί παράγοντες, η οικογένεια και το κοινωνικό περιβάλλον καθώς και ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει στην εξέλιξη του ατόμου η Παιδεία και η Πολιτεία. Επίσης, αναλύεται και ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, η κρίση και ο φανατισμός στα κρούσματα βίας εντός των αθλητικών χώρων. Παράλληλα, γίνεται μια προσπάθεια να εντοπιστούν οι συνέπειες της βίας στα γήπεδα όσον αφορά τις κοινωνικές, τις συνέπειες στο ίδιο το άτομο και κατ' επέκταση στο άθλημα και τα σωματεία.

Επιπρόσθετα, στο Κεφάλαιο 4, γίνεται μια ιστορική αναδρομή του χουλιγκανισμού στην Κύπρο και θα γίνει μια προσπάθεια να διερευνηθεί κατά πόσον ο χουλιγκανισμός στην Κύπρο είναι αποτέλεσμα της πολιτικοποίησης του ποδοσφαίρου και αν οφείλεται στη δημιουργία των συνδέσμων των οργανωμένων οπαδών.

Στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται διάφορα μέτρα πρόληψης τα οποία μπορούν να ληφθούν για την αντιμετώπιση αυτού του κοινωνικού φαινομένου της βίας, ενώ παράλληλα θα γίνει μια επεξήγηση για τους λόγους τους οποίους ο χουλιγκανισμός στην Κύπρο, δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπιστεί επαρκώς μόνο με τη συμβολή της Αστυνομίας και τη σχετική Νομοθεσία. Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται κάποια παραδείγματα αντιμετώπισης της βίας στους αθλητικούς χώρους, από διάφορες χώρες οι οποίες προσπαθούν να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο αυτό.

Κάποιοι περιορισμοί που παρουσιάστηκαν κατά την διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας διατριβής βασίζονται κυρίως στο γεγονός ότι μεγάλος όγκος πληροφοριών είναι διαθέσιμος από τα διάφορα άρθρα και την υπάρχουσα βιβλιογραφία και τα οποία αναφέρονται κυρίως σε γεγονότα τα οποία έγιναν, όμως παρόλα αυτά δεν δίνουν την δυνατότητα στον ερευνητή να εντοπίσει μεθόδους οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αντιμετώπιση του χουλιγκανισμού στο κυπριακό ποδόσφαιρο. Επιπρόσθετα, ο ερευνητής αντιμετώπισε δυσκολίες στη συλλογή των στατιστικών στοιχείων για την περίπτωση της Κύπρου, εφόσον δεν έγιναν πολλές μελέτες σχετικά με το φαινόμενο αυτό.

Κεφάλαιο 2

Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Το πρόβλημα της αιτιολόγησης του χουλιγκανισμού, δηλαδή της διαπίστωσης των αιτιών της γένεσης του, εμφανίζεται εδώ και πολλές δεκαετίες ως ένα από τα βασικότερα θέματα σε παγκόσμιο επίπεδο και αποτελεί επίκεντρο συζήτησης σε κάθε σύγχρονη κοινωνία. Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά αρχικά σε διεθνείς θεωρητικές προσεγγίσεις και στη συνέχεια εξετάζεται κατά πόσο το φαινόμενο του χουλιγκανισμού στην Κύπρο ταυτίζεται με αυτές τις θεωρίες.

2.1 Θεωρίες σχετικές με το Χουλιγκανισμό

Ως εργαλείο μελέτης θα χρησιμοποιηθούν διάφορες θεωρίες που προσπαθούν να επεξηγήσουν τις παραμέτρους και προσεγγίσεις που σχετίζονται με τον αθλητισμό και ειδικότερα στο χώρο του ποδοσφαίρου. Στη συνέχεια, θα επεξηγηθούν τα κοινωνικά και πολιτικά αίτια, καθώς και διεργασίες που διαμόρφωσαν τη σημερινή κατάσταση του αθλήματος.

2.1.1 Η θεωρία του Oxford για το χουλιγκανισμό

Κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1970 ο κοινωνικός επιστήμονας Peter Marsh και οι συνάδελφοι του στο πανεπιστήμιο της Οξφόρδης προσλήφθηκαν με σκοπό να μελετήσουν την έξαρση της βίας του Βρετανικού ποδοσφαίρου και συγκεκριμένα, να εξετάσουν τη συμπεριφορά των οπαδών της ποδοσφαιρικής ομάδας Oxford United (Kerr, 1994). Χρησιμοποίησαν τη μέθοδο της παρατήρησης καθώς και εις βάθος συνεντεύξεις για να εξηγήσουν την ανθρώπινη συμπεριφορά και την βία των οπαδών ειδικότερα. Σύμφωνα με την μέθοδο Ethogenic των Harre και Secord (1972) την οποία και εφάρμοσε στη μελέτη του ο Marsh, όλοι οι άνθρωποι ακολουθούν κάποιους κοινωνικούς κανόνες για να ικανοποιήσουν τις τελετουργικές πεποιθήσεις του συνόλου

που ακολουθούν. Ως εκ τούτου, η κύρια πρόκληση για τον Peter Marsh και των συναδέλφων του ήταν να εξεταστεί κατά πόσον οι οπαδοί της Oxford United ακολουθούσαν κάποιους ιδιαίτερους κανόνες και στη συνέχεια, να προσδιορίσουν αυτούς τους κανόνες.

Οι Marsh και συνεργάτες (1984) χώρισαν την οπαδική βία σε δύο κατηγορίες, την πραγματική βία και τη βία που πήγαζε από ριτουαλιστικά στοιχεία όπως η επιθετικότητα. Συγκεκριμένα, η πραγματική βία αφορούσε φυσικές πράξεις βίας προς άλλα άτομα, ενώ η δεύτερη κατηγορία αφορούσε λεχτικές αψιμαχίες μεταξύ των αντίπαλων οπαδών, χωρίς καμία φυσική πράξη βίας ή ανταλλαγή ρίψης αντικειμένων.

Τα ευρήματα της έρευνας αυτής, έδειξαν ότι σε ένα σύνολο οργανωμένων οπαδών, έπαιζε καθοριστικό ρόλο ο νόμος της κοινωνικής τάξης, δηλαδή τα νεότερα μέλη παρατηρούσαν και υιοθετούσαν τη συμπεριφορά των παλαιότερων σε ένα γκρουπ τους οποίους έβλεπαν σαν παραδείγματα προς μίμηση (Frosdick και Marsh, 2005). Ως αποτέλεσμα, οι νεότεροι οπαδοί, μπορούσαν να χαρακτηριστούν και αυτοί με τη σειρά τους χούλιγκαν, να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και σεβασμό από τα υπόλοιπα μέλη των οργανωμένων. Στην ομάδα των οπαδών της Oxford United, τα παλαιά μέλη ονομάζονταν “Town Boys” οι οποίοι ηγούνταν του γκρουπ και έθεταν τους κανονισμούς τους οποίους υιοθετούσαν τα υπόλοιπα μέλη.

2.1.2 Η θεωρία του Leicester για τον χουλιγκανισμό

Μια ακόμα θεωρία σχετική με τον χουλιγκανισμό ήταν και η μελέτη της κοινωνιολογικής σχολής του Leicester, η οποία και θεωρείται ορόσημο της βιβλιογραφικής ανασκόπησης (Dunning κ.α., 1988). Η ομάδα ερευνητών του Leicester, εφάρμοσε τη θεωρία του σχηματισμού του Norbert Elias για να εξετάσουν κατά πόσον οι μεταβολές στη συμπεριφορά των ποδοσφαιρικών συνόλων συνδέονταν με την εξέλιξη του πολιτισμού για να καταλήξουν στους λόγους που εμφανίζονται οι συμπεριφορές αυτές.

Ο χουλιγκανισμός είναι από τα βασικά θέματα της θεωρίας του σχηματισμού η οποία σύμφωνα με τον Nobert Elias, είναι ένα σύνολο από αμοιβαία προσανατολισμένα άτομα

που συνδέονται μεταξύ τους κοινωνικά με διάφορους δεσμούς, όπως συμβαίνει και με τη διαδικασία του εκπολιτισμού (Ζαϊμάκης, χ.χ.). Έτσι και στον αθλητισμό, οι σχηματισμοί αυτοί του εκπολιτισμού έχουν άμεση σχέση και με τη συμβολή συγκεκριμένων ομάδων από άτομα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (φυλετικά ή ταξικά) αλλά και με τους χώρους στους οποίους δραστηριοποιούνται (στάδια και γήπεδα).

Εξάλλου, όπως αναφέρει και ο Dunning (1988), η έννοια του χουλιγκανισμού δεν προέρχεται από την κοινωνική ψυχολογία και τις κοινωνικές επιστήμες, αλλά είναι μια κοινωνική κατασκευή διατυπωμένη από τα ΜΜΕ και τους πολιτικούς. Συγκεκριμένα, είναι μια ασαφής έννοια που εμπεριέχει μια ποικιλία συμπεριφορών που εκδηλώνονται με διάφορες μορφές φυσικής ή λεκτικής βίας, τη ρίψη αντικειμένων στους αντίπαλους οπαδούς, στους παίκτες και στους επισήμους, το βανδαλισμό εναντίον ιδιωτικής περιουσίας ενός σωματείου, συμπλοκές οπαδών με κλωτσιές και γρονθοκοπήματα και κάποτε με τη χρήση σιδηρολοστών και μαχαιριών. Τέτοιου τύπου συμπεριφορές εκδηλώνονται εντός των γηπέδων και σε χώρους όπου υπάρχει διακίνηση οπαδών, όπως για παράδειγμα σε καφετέριες, μπαρ και γραφεία συνδέσμων.

Η διαδικασία της εξέλιξης του πολιτισμού και των αξιών επέφερε σημαντικές αλλαγές στην αστική τάξη, όμως δεν είχαν το ίδιο αποτέλεσμα στην λεγόμενη «σκληρή» εργατική τάξη. Η σύνδεση του χουλιγκανισμού με την εργατική τάξη ήταν αναπόφευκτη, εφόσον στην πλειονότητα τους οι παραβάτες στις περιπτώσεις της οπαδικής βίας προέρχονταν από την τάξη αυτή. Συγκεκριμένα, ο Dunning και οι συνάδελφοι του κατέληξαν στο συμπέρασμα πως η κοινωνική συμπεριφορά στην εργατική τάξη οφειλόταν κυρίως στις υπο-κουλτουρικές αξίες της αρρενωπότητας και της επιθετικότητας.

Ως εκ τούτου, η θεωρία του Leicester υποθέτει πως οι λόγοι του χουλιγκανισμού δεν πρέπει να εστιάζονται τόσο στις στερήσεις και την αποξένωση της εργατικής τάξης, όσο στις συγκεκριμένες ιδιότητες που συμβάλλουν στη συνήθεια της βίαιης συμπεριφοράς (S.I.R.C, χ.χ). Σύμφωνα με τον Best (2010), που κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι ιδιότητες στις οποίες πίστευαν οι χούλιγκαν ήταν η μυϊκή δύναμη, η ηλικία και η ικανότητα μάχης και τον Bairner (2006), που επίσης κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τις συγκεκριμένες ιδιότητες σέβονταν οι χούλιγκαν και σε συνδυασμό με το ιεραρχικό

σύστημα που καθόριζε τα σύνολα των χούλιγκαν (Dunning κ.α., 1988), αυτά ήταν τα βασικά χαρακτηριστικά που επικρατούσαν στα σύνολα αυτά.

2.2 Η εφαρμογή των θεωριών στην Κύπρο

Όσον αφορά τη θεωρία του Oxford, δεν είναι εφικτό να γίνει μελέτη στα κυπριακά γήπεδα κατά πόσον ισχύει η θεωρία αυτή, λόγω του ότι θα ήταν πολύ χρονοβόρα διαδικασία με κίνδυνο να εξαχθούν λανθασμένα ή ανακριβή αποτελέσματα. Καταρχήν, για να καταλήξει κάποιος σε συμπεράσματα για τη θεωρία του Marsh και αν αυτή ανταποκρίνεται στα κυπριακά δεδομένα, πρέπει να ξοδέψει πολλούς μήνες παρατηρώντας τους οπαδούς και να ταξιδέψει μαζί τους σε διάφορους αγώνες, όπως ακριβώς έκανε και ο Marsh, για να μπορέσει να διαφανεί με ακρίβεια κατά πόσον η βία που παρουσιάζεται αφορά φυσική βία ή λεκτικές επιθετικές και συμπεριφορές (Kerr, 1994).

Παρόλα αυτά, μια μελέτη που διενήργησαν οι Περισιτιάνης και Καπαρδής από το 2000 μέχρι το 2002 για τη βία στα γήπεδα στην Κύπρο, διαφάνηκε ότι οι κοινωνικές τάξεις υφίστανται μέσα στα ίδια τα οργανωμένα σύνολα, δηλαδή τους συνδέσμους φιλάθλων και τις Θύρες (Σύνδεσμος Κοινωνιολόγων Κύπρου, 2011). Από τη στιγμή που τα αρχαιότερα μέλη κυβερνούν και ηγούνται των νεότερων μελών, τα οποία με τη σειρά τους παρατηρούν και υιοθετούν τις συγκεκριμένες συμπεριφορές, είναι ένα δείγμα των κοινωνικών κανόνων που οι οπαδοί ακολουθούν.

Επίσης, από την έρευνα που διενεργήθηκε από τον κοινωνιολόγο Περισιτιάνη (2002) διαφάνηκε ότι παράγοντες που είναι συνυφασμένοι με τη βία στη Μεγάλη Βρετανία είναι πιο δομικοί. Για παράδειγμα, τα άτομα που προβαίνουν σε βίαιες πράξεις προέρχονται κυρίως από την εργατική τάξη και με αυτόν τον τρόπο επαναστατούν στις διάφορες ανακατατάξεις που τους επηρεάζουν. Αντίθετα, στην Κύπρο, καθοριστικοί για τα επεισόδια βίας, είναι οι παράγοντες που αφορούν ιδιαίτερα ιστορικό-πολιτικούς λόγους. Εκτός των άλλων, στην Κύπρο δεν υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των κοινωνικών στρωμάτων, γεγονός που διευκολύνει τη μετακίνηση των ατόμων από τη μια τάξη στην άλλη. Πιο συγκεκριμένα, οι οπαδοί που εμπλέκονται σε επεισόδια βίας στην Κύπρο δεν ανήκουν αποκλειστικά στην εργατική τάξη αλλά αντιπροσωπεύουν

σχεδόν όλα τα κοινωνικά στρώματα, με τη μεσαία τάξη να ξεχωρίζει ελάχιστα από τις υπόλοιπες.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η προσέγγιση της σχολής του Leicester για το χουλιγκανισμό, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να κατανοήσουμε το φαινόμενο του χουλιγκανισμού στην Κύπρο. Σύμφωνα με τον Περισιτιάνη και τους συνεργάτες του (2002), στα μέσα της δεκαετίας του '90, το 91% των μελών των οργανωμένων συνδέσμων στην Κύπρο ήταν άνδρες ηλικίας κάτω των 25 και κυρίως φοιτητές. Το υπόλοιπο 9% αποτελείτο από άνεργους ενήλικες άνω των 25 ετών. Επίσης, το γεγονός ότι οι ηγέτες των οργανωμένων οπαδών ήταν ενήλικες άνω των 25 ετών, μπορεί να δικαιολογήσει το ρόλο τους ως καθοδηγητές οι οποίοι κινούν τα νήματα. Η αναφορά αυτή του Περισιτιάνη, συμβαδίζει και με τα ευρήματα του σχολείου Leicester, όπου οι νεότεροι δίνουν ιδιαίτερη αξία στην ηλικία και γι' αυτό το λόγο δείχνουν σεβασμό στους μεγαλύτερους τους ακολουθώντας τις οδηγίες τους (Best, 2010). Εξάλλου, οι μεγαλύτεροι οπαδοί είναι πάντα αυτοί που κατέχουν ηγετικό ρόλο μέσα στην ομάδα (Bairner, 2006).

Επιπρόσθετα, κύριος στόχος των Κυπρίων χούλιγκαν είναι η υπεροχή τους από τα υπόλοιπα σύνολα των χούλιγκαν και προσπαθούν να αναδείξουν την υπεροχή τους αυτή μέσα από πράξεις βίας όπως προϋποθέτει η προσέγγιση της σχολής Leicester που αναφέρθηκε πιο πάνω, η οποία σύμφωνα με τον Best (2010), η μυϊκή δύναμη και μαχητικότητα είναι οι βασικές αξίες οποίες πιστεύουν οι Βρετανοί χούλιγκαν. Όπως συμβαίνει και στα κυπριακά δεδομένα, σε αυτές τις αξίες πιστεύουν και τα νεαρά μέλη των συνδέσμων φιλάθλων, με αποτέλεσμα να εμπλέκονται σε περιστατικά βίας για να δείξουν τον ανδρισμό και τις μαχητικές τους ικανότητες (Περισιτιάνης κ.α, 2002).

Κεφάλαιο 3

Αίτια του Χουλιγκανισμού

Κανείς δεν μπορεί να βασιστεί στον ισχυρισμό ότι οι «χούλιγκαν» ανήκουν σε μια συγκεκριμένη κατηγορία, είτε αυτή διακρίνεται από την ηλικία, την ιδεολογία, ή την ψυχοσωματική τους ιδιότητα. Τα αίτια της παραβατικής αυτής, άνευ αιτίας, συμπεριφοράς στο χώρο του ποδοσφαίρου ποικίλουν και πάντοτε σε συνάρτηση με τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που επικρατούν.

3.1 Παράγοντες που επηρεάζουν το φαινόμενο του χουλιγκανισμού

Στην προσπάθεια μελέτης των κυριότερων παραγόντων που οδηγούν τους οπαδούς σε εξάρσεις βίας και βανδαλισμούς εντός και εκτός των αθλητικών χώρων, η εν λόγω εργασία έχει καταλήξει στους οκτώ σημαντικότερους παράγοντες οι οποίοι είναι: (1) βιολογικοί παράγοντες, (2) το άγχος και διάφοροι ψυχολογικοί παράγοντες, (3) ο ρόλος της οικογένειας και των κοινωνικών σχέσεων, (4) τα ΜΜΕ, (5) η οικονομική κρίση, (6) η Παιδεία, (7) ο φανατισμός και (8) η πολιτεία και οι αθλητικοί παράγοντες, οι οποίοι και επεξηγούνται.

3.1.1 Βιολογικοί παράγοντες

Σύμφωνα και με τον Eysenck (1982), ο βιολογικός παράγοντας έχει καθοριστικό ρόλο στην προσωπικότητα και κατ' επέκταση στην εγκληματολογική συμπεριφορά του ατόμου (Κουτουβίδης κ.α., χ.χ.). Σύμφωνα λοιπόν με αυτή τη θεωρία μπορούμε να αναφέρουμε ότι κάποια άτομα έχουν κληρονομική προδιάθεση για τη διάπραξη εγκλημάτων, αφού το DNA επηρεάζει και καθορίζει τη δομή και τις λειτουργίες του

εγκεφάλου, όπως για παράδειγμα τη μνήμη και την αντίληψη. Σύμφωνα με αυτές τις λειτουργίες καθορίζεται και η ψυχολογική ανάπτυξη του ατόμου και οι αντιδράσεις του.

Οι συστηματικές έρευνες των επιστημόνων ως προς τον εντοπισμό και τον προσδιορισμό των βιολογικών χαρακτηριστικών που φέρουν ομάδες και άτομα τα οποία παρουσιάζουν αντικοινωνική συμπεριφορά, δεν εξακρίβωσαν μέχρι σήμερα την άμεση σχέση μεταξύ αντικοινωνικών πράξεων και βιολογικών χαρακτηριστικών (Πιπερόπουλος, 1994). Παρόλα αυτά, αναπτύχθηκε μια αξιολογη θεωρία η οποία υποστηρίζει ότι το «σύνδρομο του υπεραρσενικού» μπορεί να συνδεθεί με βίαιη συμπεριφορά. Το σύνδρομο αυτό αφορά ιδιαίζουσες περιπτώσεις εγκληματιών, των οποίων στα χρωμοσώματα τους βρέθηκε η διάταξη ΧΥΥ αντί της ΧΥ που είναι η φυσιολογική και αυτό παρέχει κάποια επεξηγηματικά στοιχεία, τα οποία, όμως, δεν είναι απόλυτα τεκμηριωμένα, εφόσον πολλά άτομα που συμμετέχουν στην διάπραξη τέτοιων εγκλημάτων δεν παρουσιάζουν απαραίτητα αυτή την χρωμοσωματική ανωμαλία.

Επιπρόσθετα, οι υποστηρικτές της πιο πάνω θεωρίας, κατόπιν σχετικών ερευνών που διενήργησαν, κατέληξαν στο συμπέρασμα πως η πιθανότητα να εμφανιστεί στους εγκληματίες το ΧΥΥ χρωμόσωμα ήταν έως και 60 φορές πιο μεγάλη από ότι στους υπόλοιπους ανθρώπους (Φραντζεσκάκης, 1987). Εξάλλου, διαφάνηκε ότι τα άτομα που είχαν το επιπρόσθετο Υ χρωμόσωμα στα γονίδια τους, εκδήλωναν επιθετική συμπεριφορά με μεγαλύτερη συχνότητα.

3.1.2 Άγχος και άλλοι ψυχολογικοί παράγοντες

Ψυχοδυναμικά το άγχος εμφανίζεται πολύ συχνά στη ψυχοπαθολογία. Η ελεγχόμενη αγχώδης κατάσταση είναι απαραίτητη στον οργανισμό για να αντιμετωπιστούν οι διάφορες προκλήσεις της σύγχρονης κοινωνίας (Πιπερόπουλος, 1994). Εντούτοις, το έντονο και συνεχόμενο άγχος στο άτομο είναι δυνατό να δημιουργήσει στο υποσυνείδητο του έντονες συγκρούσεις, με αποτέλεσμα να μειώνεται η απόδοση του, να του στερεί την ευτυχία και να επηρεάζει αρνητικά τη συμπεριφορά και τις ενέργειες του.

Επιπλέον, η σημερινή κοινωνία προκαλεί τέτοια ανασφάλεια στον άνθρωπο, για τον λόγο ότι όταν είναι σε νεαρή ηλικία δεν γνωρίζει αν θα καταφέρει να ανταποκριθεί στις πολλές απαιτήσεις και υποχρεώσεις που του επιβάλλει το κοινωνικό περιβάλλον (Ηραντός, 1990). Ως αποτέλεσμα, αυτή η ανασφάλεια εγκαθιδρύεται με το πέρασμα των χρόνων και στην ενηλικίωση δημιουργεί μόνιμο άγχος στο σύγχρονο άνθρωπο το οποίο τον συνοδεύει σε ολόκληρη τη ζωή του. Συνεπώς, το άτομο προσπαθεί να ξεχάσει έστω και προσωρινά το άγχος που βιώνει, συμμετέχοντας σε βίαια αθλητικά επεισόδια νομιζόμενος ότι θα απαλλαχτεί από αυτό.

Από τη μια, τα αθλήματα παρομοιάζονται ως αναπαραστάσεις και υποκατάστατα της καθημερινής ρουτίνας τα οποία δίνουν την δυνατότητα στον άνθρωπο να απαλλαγεί από τη μουντή καθημερινότητα, όπως άλλωστε υποστηρίζει και ο Norbert (χ.χ.). Από την άλλη, τα αθλήματα είναι ένας χώρος στον οποίο ο άνθρωπος εκτονώνεται, είτε συμμετέχοντας, είτε παρακολουθώντας αθλητικά γεγονότα (Φοινικαρίδης, 2013).

3.1.3 Ο ρόλος της οικογένειας και των κοινωνικών σχέσεων

Οι παράγοντες κοινωνικοποίησης που επηρεάζουν τους νέους είναι η οικογένεια, το σχολείο, το φιλικό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον που συναναστρέφονται τα άτομα. Αρχικά η οικογένεια, ο τόπος διαμονής της, η δομή της αλλά και ο τρόπος διαπαιδαγώγησης που εφαρμόζει, επηρεάζουν το παιδί και τη μετέπειτα πορεία του. Χαρακτηριστικά, η Λαμπροπούλου (1994) αναφέρει ότι «παιδιά που μεγαλώνουν σε οικογένειες με διαρκείς συγκρούσεις και εντάσεις, που τους λείπει η οικογενειακή αγάπη οδηγούνται συχνότερα στην παραβατική συμπεριφορά και αργότερα στο έγκλημα» (Λαμπροπούλου, 1994, σ.83). Άρα, άτομα που βιώνουν την απόρριψη από το οικογενειακό τους περιβάλλον, μπορούν πιο εύκολα να παρουσιάσουν αποκλίνουσα συμπεριφορά.

Οι παρέες και οι φιλίες στην εφηβική και νεανική ηλικία έχουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του ατόμου, ίσως ακόμη μεγαλύτερο και από την οικογένεια, αφού οι νέοι πιο εύκολα αποδέχονται υποδείξεις από τους φίλους τους, από ότι δέχονται από τους γονείς τους. Εξάλλου, οι φίλοι και κυρίως αυτοί που έχουν μεγαλύτερη ηλικία, αποτελούν πρότυπα για τους νέους, οι οποίοι μπορούν εύκολα να

χειραγωγηθούν και να παρασυρθούν. Οι νέοι που αποτελούν μια ομάδα, έχουν κοινά ενδιαφέροντα και η ένταξή τους σε μια ομάδα τους προσθέτει κύρος, αυτοπεποίθηση και ταυτότητα. Αναλυτικά «οι παρέες έχουν αποτελέσει και εξακολουθούν να είναι αντικείμενο κεντρικού εγκληματολογικού ενδιαφέροντος. Παράλληλα, η νεανική παραβατικότητα θεωρείται ότι ξεκινά ως ομαδική διαδικασία και ότι η νεανική παραβατική συμμορία ανοίγει το δρόμο για την εγκληματικότητα και άρα και προς τον χουλιγκανισμό. Η ομάδα ασκεί μεγάλη επιρροή στις απόψεις και στη συμπεριφορά του νέου» (Λαμπροπούλου, 1994, σ. 87).

3.1.4 Ο ρόλος των ΜΜΕ

Η ευθύνη των ΜΜΕ και συγκεκριμένα των αθλητικών σελίδων των εφημερίδων είναι πολύ μεγάλη όσον αφορά τα θέματα του χουλιγκανισμού (Παπαχριστοφόρου, 2006). Για παράδειγμα, όταν περιγράφουν και ενημερώνουν το φίλαθλο κοινό για τις καθοριστικές φάσεις ενός αγώνα, η γλώσσα που χρησιμοποιούν πολλές φορές είναι τέτοια που θυμίζει πιο πολύ πεδίο μάχης αντί για αγωνιστικό χώρο. Εξάλλου, η παρουσίαση και η προβολή των διακριθέντων παιχτών και η παρομοίωση τους άλλοτε με λιοντάρια, άλλοτε με ήρωες, άλλοτε με ημίθεους, λειτουργά αρνητικά στον φίλαθλο αναγνώστη με αποτέλεσμα να φανατίζεται.

Επιπρόσθετα, οι πλείστες αθλητικές εφημερίδες μπορούν να χαρακτηριστούν και οπαδικές, εφόσον υποστηρίζουν συγκεκριμένους συλλόγους (Καστρινός, 1999). Γι' αυτό το λόγο πάντα ασκούν κριτική υπέρ του συλλόγου που υποστηρίζουν ενώ κατακρίνουν όλους τους άλλους. Κατά συνέπεια, οι φίλαθλοι αναγνώστες παρηγορούνται στις αποτυχίες της ομάδας τους, όμως ταυτόχρονα εξωθούνται σε ενέργειες εναντίον όσων η εφημερίδα θεωρεί ως υπαίτιους για το ατυχές αποτέλεσμα. Με την παρουσίαση τέτοιων δημοσιευμάτων τα ΜΜΕ μπορούν εύκολα να πυροδοτήσουν το κλίμα με αποτέλεσμα οι φίλαθλοι να προβαίνουν σε απαράδεχτες ενέργειες και ξυλοδαρμούς κατά παραγόντων άλλων ομάδων και διαιτητών.

3.1.5 Οικονομική κρίση – Ανεργία

Μια από τις μεγαλύτερες επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης που μαστίζει όχι μόνο την Κύπρο, αλλά και πολλές χώρες του κόσμου είναι η ανεργία (Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, 2016). Ανεργία είναι σύμφωνα με το λεξικό της Ελληνικής Πύλης «η ακούσια αποχή από την εργασία, η έλλειψη απασχόλησης, θέσεων εργασίας».

Συγκεκριμένα, η ανεργία και η υποαπασχόληση των νέων είναι άμεσα συνυφασμένες με την αντικοινωνική συμπεριφορά που επιδεικνύουν (Φραντζεσκάκης, 1987). Ως εκ τούτου, η ανεργία, η κρίση στην απασχόληση, η υποβάθμιση της παιδείας και η απόκτηση διαφόρων πτυχίων τα οποία δεν έχουν πλέον αξία στην αγορά εργασίας είναι από τα βασικά χαρακτηριστικά της εποχής μας.

Επίσης, από έρευνες που έγιναν διαφάνηκε ότι οι νέοι που ολοκλήρωσαν τις σπουδές τους και μάταια περιμένουν την ευκαιρία τους για επαγγελματική ενασχόληση, καθώς και αυτοί που φοιτούν στα πανεπιστήμια και γνωρίζουν εκ των προτέρων ότι με την απόκτηση των πτυχίων τους δεν θα έχουν την ανάλογη αναγνώριση από τον επαγγελματικό τομέα, προστρέχουν με απογοήτευση στις τάξεις των χούλιγκαν (Ηραντός,1990). Δεν είναι τυχαίο που κάποιοι συλληφθέντες χούλιγκαν είναι σπουδαστές και μάλιστα φοιτούν σε αναγνωρισμένα πανεπιστημιακά τμήματα.

Εξάλλου, σύμφωνα με την Λαμπροπούλου (1994), ο κοινωνιολόγος Travis Hirschi κάνει αναφορά και στη δέσμευση από κοινωνικά αναγνωρισμένους στόχους, αφού άτομα που στοχεύουν να καταξιωθούν οικονομικά, επαγγελματικά ή κοινωνικά, δεν θα ρισκάρουν να διαλύσουν όσα απόκτησαν διαπράττοντας μια εγκληματική πράξη. Αντίθετα, ένας νέος, χωρίς στόχους και επιδιώξεις είναι πιο εύκολο να διαπράξει έγκλημα, αφού δεν θέτει σε κίνδυνο ό,τι έχει πετύχει.

3.1.6 Ο ρόλος της Παιδείας και της Εκπαίδευσης

Η κοινωνικοποίηση των νέων βεβαίως συνεχίζεται και στο σχολείο, αφού το σχολείο εκτός από σημαντικό φορέα κοινωνικοποίησης, είναι και θεσμός κοινωνικού ελέγχου (Λαμπροπούλου, 1994). Το σχολείο είναι ένας θεσμός που διέπεται από νόμους, κανόνες

και σε αυτό τα παιδιά είναι μέλη ενός οργανωμένου συνόλου με καθήκοντα, υποχρεώσεις και δικαιώματα. Η στάση των νέων απέναντι στο σχολείο συνδέεται άμεσα και με την παραβατική συμπεριφορά. Συγκεκριμένα «οι έρευνες έδειξαν ότι νέοι με σοβαρά προβλήματα στο σχολείο, με μειωμένες επιδόσεις, ελλιπή παρακολούθηση, επανειλημμένες αποτυχίες και απουσία κινήτρων για μόρφωση εμπλέκονται ευκολότερα από άλλους σε παραβατικές δραστηριότητες» (Λαμπροπούλου, 1994).

Συχνά οι δάσκαλοι και μαθητές παρουσιάζονται ως ανταγωνιστές και αντίπαλοι. Δεν υπάρχει οικειότητα μεταξύ τους και ο ένας θεωρεί τον άλλο σαν απειλή (Ντράικωρς και Κάσελ, 1979). Επιπρόσθετα, οι ψηλές εντάσεις στο σχολείο και η εξουθένωση του μαθητή δεν του επιτρέπουν να βελτιώσει τις σχέσεις του με τον καθηγητή. Ο τελευταίος, με την σειρά του επιδιώκει το βόλεμα και την ησυχία του. Οι νέοι σήμερα απαιτούν να τους αντιμετωπίζουν ως αξιόλογα και υπεύθυνα άτομα, ικανά να παίρνουν πρωτοβουλίες. Αγανακτούν και αντιδρούν εκδικητικά όταν ο δάσκαλος αδιαφορεί και δεν τους υπολογίζει, ενώ κάποιοι από αυτούς πεισμώνουν και γίνονται ανυπάκουοι, με αποτέλεσμα να μετατρέπονται σε ταραξίες και μελλοντικούς ανήλικους παραβάτες.

3.1.7 Φανατισμός

Ο φανατισμός είναι ένα φαινόμενο που εμφανίζεται σε διάφορους τομείς της ζωής μας. Η παρουσία του είναι έντονη στην πολιτική, όπως και στον αθλητισμό. Κάθε διοργάνωση στον αθλητισμό, δυστυχώς, παρουσιάζει συμπτώματα παρακμής και αρρωστημένου φανατισμού. Ο φανατισμένος «φίλαθλος» υποστηρίζει τις δικές του απόψεις με πάθος ενώ δεν δέχεται υποχωρήσεις και συμβιβασμούς και έχει τη τάση να παρασύρει και άλλα άτομα μαζί του (Παπαχριστοφόρου, 2006). Κατά συνέπεια προκαλεί με αυτόν τον τρόπο, μια τεταμένη κατάσταση η οποία τις πλείστες φορές οδηγεί σε ύβρεις, ανάρμοστες πράξεις, συγκρούσεις και σε αντιαθλητικές ενέργειες.

Το γήπεδο αποτελεί πεδίο δράσης όπου διαμορφώνονται πρότυπα συμπεριφοράς και αξίες (Spraij, 2005· King 1997). Οι αξίες που προκύπτουν από τις κοινότητες των φανατικών οπαδών είναι πολλές. Στο γήπεδο από την μια πλευρά δημιουργούνται συμπεριφορές που φανερώνουν μια διάθεση για παρέα, συλλογικότητα και κοινωνική δράση πιστεύοντας ότι θα εξυπηρετηθούν κοινωνικές αναζητήσεις των ατόμων νεαρής

ηλικίας και από την άλλη εντοπίζονται δράσεις που προέρχονται από διάφορα πρότυπα βίας, επιθετικότητας, σεξισμού, ανδροπρέπειας, εθνικισμού και ρατσισμού.

3.1.8 Ο ρόλος της πολιτείας και των παραγόντων

Ένα από τα πιο επίμαχα και πολυσυζητημένα θέματα και για τα οποία δεν έχουν διενεργηθεί μέχρι σήμερα διεξοδικές μελέτες, είναι τα πολιτικά πιστεύω των χούλιγκαν. Σε γενικές γραμμές, αν και ο βαθμός πολιτικοποίησης τους διακυμαίνεται πολύ από το ένα πολίτευμα στο άλλο, οι χούλιγκαν έχουν ταυτιστεί αρκετά με ακραίες πολιτικές ιδεολογίες, εξαιτίας της διατήρησης ισχυρών δεσμών τους με ακροαριστερές και, ιδιαίτερα ακροδεξιές οργανώσεις (Τσουκαλά, 1999).

Η στάση που επιδεικνύουν οι αθλητικοί παράγοντες, οι προπονητές και οι παίκτες είναι η κύρια αιτία που επηρεάζει είτε θετικά είτε αρνητικά την ομαλή διεξαγωγή ενός ποδοσφαιρικού αγώνα (Παπαχριστοφόρου, 2006). Όταν παίκτες εντός του αγωνιστικού χώρου δεν σέβονται τις υποδείξεις του διαιτητή, είναι προκλητικοί, δεν είναι πειθαρχημένοι, τότε το πιο πιθανό είναι να υπάρχει και η ανάλογη αντίδραση από τους φιλάθλους, που στην προκειμένη περίπτωση είναι ανεξέλεγκτοι πάνω στις εξέδρες. Επιπρόσθετα, η στάση των προπονητών και διαφόρων παραγόντων που βρίσκονται εντός του γηπέδου, θα πρέπει να είναι υποδειγματική, έτσι ώστε να διευκολυνθεί το έργο του διαιτητή. Οι διαμαρτυρίες, οι βρισιές και οι χειρονομίες δεν προάγουν το αθλητικό πνεύμα, απεναντίας, δίνουν τροφή στους φιλάθλους για αρνητική συμπεριφορά.

Παράλληλα, η νίκη στο ποδόσφαιρο και κατ' επέκταση σε οποιοδήποτε ομαδικό άθλημα, σχετίζεται άμεσα με την οικονομική επιβίωση ενός σωματείου. Επομένως, για το λόγο αυτό, τα σωματεία μαζί με τους παράγοντες, λειτουργούν ως μοχλός πίεσης προς τους παίκτες τους επιζητώντας τη νίκη πάση θυσία. Αποτέλεσμα αυτής της πίεσης είναι να αγνοούν οι παίκτες εντελώς το τίμιο παιχνίδι και να προβαίνουν σε πολλές αντιαθλητικές ενέργειες κατά την διάρκεια ενός αγώνα. Εξάλλου όπως αναφέρει επίσης ο Παπαχριστοφόρου (2006), η νίκη στις μέρες μας έχει καταντήσει να σημαίνει νίκη των ομάδων ή του ατόμου που εξυπηρετεί κάποια κομματικά και οικονομικά συμφέροντα.

Κεφάλαιο 4

Χουλιγκανισμός στην Κύπρο

Το φαινόμενο του χουλιγκανισμού δεν είναι καινούριο στον ποδοσφαιρικό χώρο της Κύπρου. Τα αυξανόμενα κρούσματα βίας μεταξύ των αντίπαλων οπαδών μέσα και έξω από τα γήπεδα, είναι ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα του κυπριακού ποδοσφαίρου. Για δεκαετίες, οι αρχές κάνουν προσπάθειες για να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο του χουλιγκανισμού, ενώ οι ίδιοι οι χούλιγκαν νιώθουν ακόμα πιο δυνατοί με αποτέλεσμα την έξαρση του φαινομένου.

4.1 Σοβαρά επεισόδια στην Κύπρο

Το φαινόμενο της βίας στο ποδόσφαιρο της Κύπρου και τα πρώτα επεισόδια που καταγράφηκαν μεταξύ αντίπαλων οπαδών, έκαναν την εμφάνισή τους περί τα τέλη της δεκαετίας του '40, όταν η χώρα παρουσίαζε μια ταχεία πολιτικοποίηση του πληθυσμού. Λόγω της αύξησης των πολιτικών κομμάτων, όλες οι ομάδες ποδοσφαίρου σηματοδεύτηκαν από τις ιδεολογικές τους πεποιθήσεις και χωρίστηκαν σε αριστερές και δεξιές παρατάξεις (O'Boyle, 2013). Η πολιτικοποίηση του ποδοσφαίρου συνεχίζεται στις μέρες μας, ενώ έχει εμφανιστεί πρόσφατα και η αντιπαράθεση μεταξύ των πόλεων, κάνοντας αυτά τα δύο, τους κύριους λόγους για την πρόκληση της βίας στο ποδόσφαιρο.

Όπως αναφέρει ο Περισιτιάνης και άλλοι στη μελέτη τους (2002), τα πρώτα περιστατικά του χουλιγκανισμού εμφανίστηκαν το 1937-38 στις πόλεις της Λεμεσού και της Λευκωσίας, όπου διαιτητές αναγκάστηκαν να διακόψουν τα παιχνίδια μετά από σοβαρά επεισόδια που προκλήθηκαν μεταξύ οπαδών των αντίπαλων ομάδων. Ένα χρόνο αργότερα, βίαια επεισόδια ξέσπασαν μεταξύ οπαδών Α.Π.Ο.Ε.Λ Λευκωσίας και Ε.Π.Α Λάρνακας, με αποτέλεσμα να οδηγηθούν ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λάρνακας οκτώ ταραξίες επιβάλλοντας τους χρηματική ποινή.

Στα μέσα της δεκαετίας του '80, οι οργανωμένοι οπαδοί ξεκίνησαν να οργανώνουν τους συνδέσμους φιλάθλων των ομάδων τους και μέχρι σήμερα όλες οι ομάδες της πρώτης κατηγορίας έχουν το δικό τους «fan club». Είναι γεγονός και γνωστό «μυστικό» ότι αυτοί οι σύνδεσμοι ελέγχονται πλήρως από τα φανατισμένα μέλη τους, ενώ η Αστυνομία φαίνεται ανήμπορη να τους ελέγξει. Τα σωματεία, επίσης φοβούνται να πάνε εναντίον τους, και γι αυτό το λόγο εμφανίζονται δυνατώτεροι κάθε χρόνο. Σχεδόν σε κάθε επεισόδιο βίας στα γήπεδα συμμετέχουν φανατικοί οπαδοί. Αυτό φαίνεται και μέσα από πρόσφατα επεισόδια τα οποία αναδεικνύουν τη σοβαρότητα του προβλήματος.

Συγκεκριμένα, στις 20 Απριλίου 2008 ομάδα νεαρών οπαδών της Ομόνοιας επιτέθηκαν σε τρεις άλλους οπαδούς του Α.Π.Ο.Ε.Λ. ενώ βρίσκονταν έξω από το σωματείο τους, με αποτέλεσμα ο ένας από αυτούς να χάσει το μάτι του, ενώ παράλληλα οι οπαδοί της Ομόνοιας έβαλαν φωτιά στην αλουμινένια πόρτα του σωματείου του ΑΠΟΕΛ (Αστυνομία Κύπρου, 2012).

Την 12η Ιουλίου 2013, στο στάδιο Αντώνης Παπαδόπουλος στην πόλη της Λάρνακας, σε φιλικό αγώνα προετοιμασίας μεταξύ της Ανόρθωσης και του Απόλλωνα, οπαδοί των δύο ομάδων ενεπλάκησαν μεταξύ τους, με αποτέλεσμα ένας 20χρονος οπαδός να τυλιχτεί στις φλόγες από ρίψη φωτοβολίδας. Ο νεαρός μεταφέρθηκε με σοβαρά εγκαύματα στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας όπου και διασωληνώθηκε λόγω της κρισιμότητας της κατάστασης του (Φιλελεύθερος, 2013).

Την 23^η Απριλίου 2014, ο Α.Π.Ο.Ε.Λ. αντιμετώπιζε την ΑΕΛ στη Λευκωσία σε αγώνα πρωταθλήματος. Καθώς οι οργανωμένοι οπαδοί του Α.Π.Ο.Ε.Λ. κατευθύνονταν στο γήπεδο, ακριβώς έξω από το στάδιο ήρθαν αντιμέτωποι με τους οργανωμένους οπαδούς της ΑΕΛ (Φιλελεύθερος, 2014). Στη συνέχεια, άρχισαν να ρίχνουν πέτρες μεταξύ τους και το αποτέλεσμα ήταν ένας 27χρονος να χάσει το μάτι του, όταν τον κτύπησε μια πέτρα ενώ βρισκόταν στο αυτοκίνητο με τον πατέρα του πηγαίνοντας στο γήπεδο. Ο νέος αυτός δεν έλαβε καν μέρος στα επεισόδια. Η Αστυνομία χρησιμοποίησε δακρυγόνα για να διαλύσει τα επεισόδια και προχώρησε στη σύλληψη 9 ατόμων.

Την 17^η Μαΐου 2014, ήταν η σειρά της ΑΕΛ να αντιμετωπίσει τον Α.Π.Ο.Ε.Λ. στη Λεμεσό (Mail Online, 2014). Οι δύο ομάδες έπαιζαν για αγώνα πρωταθλήματος με την ΑΕΛ να χρειάζεται ισοπαλία για να σφραγίσει τον τίτλο του πρωταθλητή και ενώ ο αγώνας διεξαγόταν με σκορ 0-0, οργανωμένοι οπαδοί της ΑΕΛ έριξαν φωτοβολίδα η οποία κτύπησε σε παίκτη του Α.Π.Ο.Ε.Λ. που καθόταν στον πάγκο της ομάδας του. Το αποτέλεσμα ήταν ο διαιτητής να διακόψει τον αγώνα και η αστυνομία με τις αρχές ασφαλείας του γηπέδου να εκκενώνουν το στάδιο.

Επιπρόσθετα, το 2015 Κυπριακή Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου αναγκάστηκε να αναβάλει όλα τα παιχνίδια της πρώτης κατηγορίας μετά από μια έκρηξη βόμβας εναντίον ενός διαιτητή (Mail Online, 2015). Η βομβιστική επίθεση ήταν η τέταρτη που συνέβηκε κατά τη διάρκεια της ποδοσφαιρικής χρονιάς και η έκτη από το 2014, οι οποίες είχαν σχέση με το ποδόσφαιρο.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στην αρχή κάθε ποδοσφαιρικής χρονιάς, η ΟΥΕΦΑ διοργανώνει σεμινάρια σε σχέση με την Ασφάλεια στα γήπεδα με τη συμμετοχή όλων των ποδοσφαιρικών σωματείων, των αρχών ασφαλείας των γηπέδων και την αστυνομία. Στο σεμινάριο που έγινε το 2012 παρουσιάστηκαν διάφορα επεισόδια που έγιναν κατά τη διάρκεια Ευρωπαϊκών παιχνιδιών τεσσάρων Κυπριακών ομάδων το 2011. Το συμπέρασμα του σεμιναρίου ήταν ότι η Κύπρος αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα με περιστατικά βίας το οποίο χρειάζεται να αντιμετωπιστεί άμεσα. Σύμφωνα με στοιχεία από το Εθνικό Γραφείο Συλλογής Πληροφοριών για τον Χουλιγκανισμό της Αστυνομίας Κύπρου, από το 2010 μέχρι το 2014, η Αστυνομία κατέγραψε 155 επεισόδια βίας σχετικά με το ποδόσφαιρο (Πίνακας 1).

	2010	2011	2012	2013	2014
Επεισόδια Βίας	29	28	30	32	36
Συλλήψεις	109	186	116	121	150
Αριθμός Αγώνων	218	218	218	218	218

Πηγή: Εθνικό Γραφείο Συλλογής Πληροφοριών για τον Χουλιγκανισμό

Πίνακας 1: Περιστατικά Βίας στο Κυπριακό Ποδόσφαιρο 2010-2014.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον Πίνακα 1, φαίνεται μια μικρή αυξητική τάση επεισοδίων βίας με μέσο όρο 30 επεισόδια ανά έτος.

4.2 Χουλιγκανισμός και Πολιτικοποίηση του ποδοσφαίρου

Η εξέλιξη του ποδοσφαίρου στην Κύπρο έχει σημαδευτεί έντονα από την ιστορική αντιπαλότητα της δεξιάς με την αριστερά. Το τέλος της δεκαετίας του 1940, χαρακτηρίζεται ως καθοριστική περίοδος, αφού μετά την λήξη του εμφυλίου πολέμου στην Ελλάδα, τα ποδοσφαιρικά σωματεία στην Κύπρο χωρίστηκαν στα δύο, γεγονός που σφράγισε την έκτοτε πορεία. Οι πλείστες ποδοσφαιρικές αναμετρήσεις, τόσο στην Α' Κατηγορία, όσο και στα χωριά και στις πόλεις, ήταν πολιτικά τεταμένες. Παρουσιάζονταν και τότε βίαια επεισόδια, αλλά με διαφορετικά χαρακτηριστικά.

Τη δεκαετία του '40 η άνοδος του Α.Κ.Ε.Λ., ενός πολιτικού κόμματος με αριστερές πολιτικές πεποιθήσεις, προκάλεσε αναταραχή στους κόλπους των δεξιών κομμάτων γεγονός που επέφερε τις πρώτες συγκρούσεις στην κυπριακή κοινωνία. Έτσι και το ποδόσφαιρο δεν θα μπορούσε να αποκλειστεί από την πολιτική αυτή αναταραχή (Περιστιάνης κ.ά., 2002). Ο Hobbberman (1984), αναφέρει πως τόσο το κράτος όσο και ο αθλητισμός είναι ένα μέρος του πολιτικού περιβάλλοντος και οι πολιτικές αποφάσεις μπορούν να επηρεάσουν άμεσα τον αθλητικό τομέα μιας χώρας. Κατά παρόμοιο τρόπο, ο Dunning (1999), εξηγεί τη σύνδεση μεταξύ των πολιτικών και του ποδοσφαίρου όπου οι αποφάσεις τους αναπόφευκτα επηρεάζουν την πολιτική ταυτότητα των ατόμων που εμπλέκονται στο ποδόσφαιρο. Μια ουσιαστικά μικρή κοινωνία όπως η Κύπρος η οποία είχε κατά μέσο όρο πληθυσμό 400.000 κατοίκους το 1940 (Crawshaw 1984), δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση.

Το έτος 1948 σηματοδότησε την ποδοσφαιρική Κύπρο, αφού ξέσπασαν οι πρώτες πολιτικές διαμάχες στο σύλλογο Α.Π.Ο.Ε.Λ Λευκωσίας γεγονός που οδήγησε στη διάσπαση της ομάδας στις δύο παρατάξεις, με αποτέλεσμα την ίδρυση της ποδοσφαιρικής ομάδας Ομόνοιας Λευκωσίας. Συγκεκριμένα πέντε αριστεροί παίκτες του Α.Π.Ο.Ε.Λ. Λευκωσίας τιμωρήθηκαν από την επιτροπή του συλλόγου λόγω των αντίθετων πολιτικών τους πεποιθήσεων, με αποτέλεσμα να αποχωρήσουν και να

ιδρύσουν την ομάδα (ταγμένη ιδεολογικά στην αριστερή παράταξη) της Ομόνοιας Λευκωσίας (Μελετίου, 2008). Σύμφωνα με τους Καρύδη και συνεργάτες (1986), από το 1948 δόθηκε στους κατοίκους της Λευκωσίας η ευκαιρία να μεταφέρουν την πολιτική τους ταυτότητα μέσα στα γήπεδα ποδοσφαίρου, και ως εκ τούτου, η πόλη να χωριστεί σε υποστηρικτές της δεξιάς και αριστερής παράταξης.

Ο φανατισμός μεταξύ των οπαδών αυξήθηκε στη δεκαετία του πενήντα, όπως και η πολιτικοποίηση των ποδοσφαιρικών συλλόγων στην Κύπρο πράγμα που ήταν αναμενόμενο λόγω της τεταμένης πολιτικής κατάστασης στη χώρα. Το 1954 ιδρύθηκε η ποδοσφαιρική ομάδα Απόλλων Λεμεσού από τον αρχηγό της Ε.Ο.Κ.Α., μιας εθνικιστικής παραστρατιωτικής οργάνωσης που πολέμησε για το τέλος της βρετανικής κυριαρχίας στην Κύπρο, καθώς και για την ένωση με την Ελλάδα (Αταλιώτης, 1991). Δύο χρόνια αργότερα, 15 παίκτες της Α.Ε.Λ Λεμεσού που μέχρι εκείνη τη στιγμή ήταν η μόνη δημοφιλής ομάδα της πόλης, μετακόμισαν στον Απόλλων Λεμεσού, μετά από διαμάχη τους με το συμβούλιο το οποίο ήταν ενάντια των εθνικιστικών ιδεών (Λυμπουρίδης, 2004).

Οι προσπάθειες που διενεργήθηκαν για να εξηγηθεί επιστημονικά η διαίρεση του Κυπριακού ποδοσφαίρου ήταν ελάχιστες (Φοινικαρίδης, 2013). Αυτό που διαπιστώνεται είναι μια ηθική καταδίκη πολιτικοποίησης του ποδοσφαίρου και από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αλλά και τους πολιτικούς οι οποίοι εκμεταλλεύονται και χρησιμοποιούν τα σωματεία, κυρίως σε περιόδους προεκλογικών εκστρατειών. Τα σωματεία με τη σειρά τους προσδοκούν σε ευνοϊκή μεταχείριση λόγω της σχέσης που αναπτύχθηκε με τους πολιτικούς και αυτή είναι μια νοοτροπία που διατηρείται εδώ και δεκαετίες, με αποτέλεσμα να οδηγούνται στη διαφθορά και στη διαπλοκή.

Παράλληλα, οι νέοι οπαδοί σήμερα διατηρούν μια παράδοση αντιπαραθέσεων αριστεράς και δεξιάς σε όλα τα επίπεδα ζωής, χωρίς βέβαια το ποδόσφαιρο να αποτελεί εξαίρεση. Είναι γεγονός ότι οι περισσότεροι νέοι επέλεξαν την ομάδα τους σε μικρή ηλικία που στην προκειμένη περίπτωση ήταν η ομάδα που επέλεξε να υποστηρίξει ο πατέρας λόγω των πολιτικών του φρονημάτων. Το ποδόσφαιρο αποτέλεσε και συνεχίζει να αποτελεί ένα θέατρο που χρησιμοποιείται για να εκφράζονται ιστορικές αντιπαραθέσεις, κυρίως πολιτικών, παρόλο που τον τελευταίο καιρό παρουσιάζονται

πολλές αντιπαραθέσεις μεταξύ των πόλεων, βάζοντας σε δεύτερη μοίρα τη δύναμη μιας ομάδας ή τη βαθμολογική της θέση (Περισιτιάνης, 2001).

Επιπρόσθετα, οι φανατικοί οπαδοί του Α.Π.Ο.Ε.Λ. Λευκωσίας και Απόλλων Λεμεσού, ίδρυσαν τους συνδέσμους φιλάθλων τους το 1979 και το 1982 αντίστοιχα, βάζοντας μπροστά στην ονομασία τους την λέξη «Πανελλήνιος», επιβεβαιώνοντας την εθνικιστική τους ταυτότητα (Περισιτιάνης κ.α, 2001). Περισσότερα για τους συνδέσμους των οπαδών παρουσιάζονται πιο κάτω.

4.3 Δημιουργία Συνδέσμων Οργανωμένων Οπαδών

Από τα μέσα της δεκαετίας του '90, οι οπαδοί από όλους τους δημοφιλείς ποδοσφαιρικούς συλλόγους της χώρας, συμπεριλαμβανομένων της Ανόρθωσης, Ομόνοιας και Α.Ε.Λ είχαν ιδρύσει τα δικά τους «fan clubs», αναπτύσσοντας πιο έντονα το αίσθημα της ενότητας ανάμεσα τους (Τσουκαλά, 1999). Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η πλειοψηφία των μελών των συνδέσμων αυτών, συμμετείχαν στη δημιουργία της «Θύρας», μιας υποκοουλτούρας οπαδών του ποδοσφαίρου που εφαρμόστηκε σε πολλές χώρες της Ευρώπης.

Όπως αναφέρει ο Kerr (1994) με την ίδρυση των συνδέσμων δίδεται η δυνατότητα στους οπαδούς να διοργανώνουν συναντήσεις για ενίσχυση της συνεργασίας τους και να χτίσουν σε ένα ομαδικό πνεύμα μεταξύ τους. Οι συναντήσεις των οπαδών περιλαμβάνουν διάλογο και επικοινωνία για ζητήματα όπως η οργάνωση στο γήπεδο, την έκδοση ανακοινώσεων και διαμαρτυρίες προκειμένου να μεταφέρουν τα μηνύματά τους (Giulianotti κ.α., 1994). Αυτή η ομαδική εργασία που παράγεται από τους οπαδούς τους έδωσε το πλεονέκτημα να υπάρχει μια φωνή μέσα στην ομάδα τους και εντός του αθλητισμού γενικότερα (Kerr 1994).

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι φανατικοί οπαδοί της Κύπρου πριν από τα ποδοσφαιρικά παιχνίδια των ομάδων τους, συγκεντρώνονται στους συνδέσμους τους και τραγουδούν διάφορα συνθήματα υπέρ της ομάδας τους, καταναλώνοντας μεγάλες ποσότητες αλκοόλ, όπως συνήθιζαν να κάνουν οι Ultras, φανατικοί οπαδοί στην Ιταλία (Testa και Armstrong, 2010· Περισιτιάνης κ.α, 2001).

Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '90, το φαινόμενο του χουλιγκανισμού είχε επεκταθεί και πολύ συχνά σημειώνονταν βίαια επεισόδια μεταξύ των οπαδών από όλες τις δημοφιλείς ομάδες της χώρας (Περισιτιάνης, 2001). Η δημιουργία των οργανωμένων φιλάθλων ήταν ένα σημαντικό βήμα προς τον εξτρεμισμό, καθώς πάνω από το 70% των συλλήψεων αφορούσαν τα μέλη των συνδέσμων και των θυρών. Επίσης, το 91% των μελών των θυρών ήταν άνδρες ηλικίας κάτω των 25 ετών, κυρίως φοιτητές, και το υπόλοιπο 9% ήταν οι άνεργοι ενήλικες άνω των 25 ετών.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πορίσματα των Dunning και συνεργατών (1982) σχετικά με την κοινή τάση μεταξύ των νέων ενηλίκων οπαδών να φτάνουν στα άκρα, αυτό ίσως να παρέχει ένα επιπλέον λόγο για την αύξηση του αριθμού των περιστατικών χουλιγκανισμού στο ποδόσφαιρο. Εξάλλου, οι ενήλικες ηλικίας άνω των 25 ήταν οι ηγέτες των συνδέσμων και ήταν αυτοί που κινούσαν τα νήματα και επηρέαζαν νεότερα μέλη (Stott και Reicher, 1998).

Επιπλέον, η χρήση φωτοβολίδων είναι μια συνήθεια των Ελληνικών και Ιταλικών συνδέσμων φιλάθλων στις Θύρες που υιοθετήθηκε και από τους Κυπριακούς συνδέσμους, οι οποίοι ακολουθούν σιγά σιγά τα πρότυπα των ξένων χωρών. Όπως αναφέρεται στην εφημερίδα Φιλελεύθερος (1999), μια φωτοβολίδα που ρίχτηκε από ένα μέλος της Θύρας του Απόλλων Λεμεσού, χτύπησε κατά λάθος τον φυσιοθεραπευτή της ομάδας στο πόδι προκαλώντας του σοβαρό τραυματισμό και αυτό αποτέλεσε το πρώτο περιστατικό με ρίψη φωτοβολίδας. Το γεγονός αυτό οδήγησε τα μέσα ενημέρωσης να αμφισβητήσουν το ρόλο των Θυρών και Συνδέσμων. Βάσει στοιχείων που συλλέχτηκαν από τους Περισιτιάνη και συνεργάτες το 2001, έξι χρόνια μετά την ίδρυση του και τελευταίου fan club, διαφάνηκε ότι οι παράγοντες του ποδοσφαίρου δεν ήταν σε θέση να ελέγξουν τις δραστηριότητες των μελών των Θυρών. Κατ' ακρίβεια, οι δράσεις αυτές των οπαδών επηρέαζαν και το μέλλον του ίδιου του συλλόγου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν όταν μέλη της Θύρας του Απόλλων Λεμεσού ανάγκασαν τον πρόεδρο της ομάδας να παραιτηθεί μετά από επίθεση που δέχτηκε έξω από τα αποδυτήρια της ομάδας το 1999 (Λυμπουρίδης, 2004).

Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, εμφανίστηκε στην Κύπρο μια αύξηση στο χουλιγκανισμό στο ποδόσφαιρο, αφού οι σύνδεσμοι φιλάθλων και οι θύρες αναπτύχθηκαν πιο πολύ. Για μεγαλύτερη ενδυνάμωση τους, δημιουργήθηκαν επιπλέον σύνδεσμοι φιλάθλων κάθε ομάδας σε διάφορες περιοχές της χώρας και η παρουσία όλο και περισσότερων οπαδών στα τμήματα των θυρών στα γήπεδα αυξήθηκαν κατακόρυφα. Ως εκ τούτου, η μεγάλη

αυτή οργάνωση των συνδέσμων είχε άμεσο αντίκτυπο στον αριθμό των φανατισμένων οπαδών στις κερκίδες, καθώς και μερίδιο ευθύνης για τη συμπεριφορά τους (Περιστιάνης, 2001). Η συχνότητα της χρήσης φωτοβολίδων και οι ύμνοι προς την ομάδα, ήταν μια εκδήλωση της «θετικής» συμπεριφοράς προς την ομάδα (Testa και Armstrong, 2010). Επιπρόσθετα, η χρήση παρόμοιων ειδών ένδυσης μεταξύ των μελών των Θυρών στις κερκίδες ήταν πιο έντονη με το γενικό αίσθημα της ενότητας να ενισχύεται (Frosdick & Marsh 2005).

Κεφάλαιο 5

Μέτρα πρόληψης και Τρόποι Αντιμετώπισης

Το φαινόμενο του χουλιγκανισμού έχει πάρει ανησυχητικές διαστάσεις, καθώς οι βίαιες συμπεριφορές και τα σοβαρά επεισόδια που εκτιλίσσονται μέσα και έξω από τα γήπεδα, αναμφισβήτητα αποτελούν έντονο προβληματισμό για την αντιμετώπιση του. Η καταπολέμηση του προβλήματος αυτού είναι εφικτή εφόσον εντοπιστούν οι αποτελεσματικότεροι τρόποι με τους οποίους μπορεί να προληφθεί.

5.1 Μέτρα πρόληψης στο εξωτερικό

Με αφορμή τον θάνατο 96 φιλάθλων της Λίβερπουλ στο στάδιο «Χιλσπορο» το 1989, ριζικές αλλαγές έγιναν στα γήπεδα της Αγγλίας (Φοινικαρίδης, 2013). Οι θέσεις που κατείχαν οι όρθιοι θεατές, μια παράδοση που ίσχυε για χρόνια, καταργήθηκαν και τέθηκε σε εφαρμογή το μέτρο του κλειστού κυκλώματος της τηλεόρασης και των επιτηρητών. Παράλληλα, αυξήθηκαν οι τιμές των εισιτηρίων γεγονός που καθιστούσε πολύ δύσκολη έως αδύνατη την πρόσβαση σε άτομα των φτωχότερων κοινωνικών τάξεων.

Εξάλλου, μετά το 1985 όταν έγινε η καταστροφή στο Χειζελ, η Ευρώπη αποφάσισε την δημιουργία διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ των αστυνομικών αρχών και των διάφορων ποδοσφαιρικών αρχών με σκοπό την αντιμετώπιση του χουλιγκανισμού και των συνεπειών του (Marsh κ.α., 1996). Το Συμβούλιο της Ευρώπης ενέκρινε την ευρωπαϊκή σύμβαση για τη βία των θεατών και την ανάρμοστη συμπεριφορά στις αθλητικές εκδηλώσεις. Επίσης το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε από όλες τις χώρες να ασχοληθούν με τη βία στον αθλητισμό και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρότεινε διάφορα μέτρα για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Επίσης, όπως αναφέρουν στη συνέχεια οι Marsh και συνεργάτες (1996), η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε τις προτάσεις του Ηνωμένου Βασιλείου και εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές για την αντιμετώπιση του χουλιγκανισμού στο ποδόσφαιρο. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές περιλαμβάνουν την ανταλλαγή πληροφοριών της αστυνομίας και την εκπαίδευση των επιτηρητών των αγώνων σε τεχνικές ασφάλειας και έλεγχο του πλήθους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρότεινε επίσης σε όλες τις αστυνομικές δυνάμεις να συμμετάσχουν σε προγράμματα κατάρτισης για να μάθουν και να ανταλλάσσουν πληροφορίες και τεχνικές για την πρόληψη του χουλιγκανισμού.

Επιπρόσθετα, οι ποδοσφαιρικές ομοσπονδίες (FIFA και UEFA) μαζί με τους συνεργάτες τους, έχουν εκδώσει διάφορους οδηγούς ασφάλειας και εγχειριδίων σε μια προσπάθεια να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος για τυχόν μελλοντικές τραγωδίες και οι άνθρωποι που εμπλέκονται στη διαχείριση της ασφάλειας ξεκίνησαν να μοιράζονται διαφορετικά καθήκοντα και ευθύνες. Το ίδιο εφαρμόστηκε και σε περισσότερες χώρες με τις τροπολογίες των νόμων τους και αλλαγές στις διαδικασίες εντός των γηπέδων ποδοσφαίρου με σκοπό να συνδυάσουν την ασφάλεια με την εξυπηρέτηση.

Στην Αγγλία και στην Ολλανδία έχουν συσταθεί και τεθεί σε λειτουργία δύο εθνικές υπηρεσίες. Στην Αγγλία η υπηρεσία NCIS/FU (National Criminal Intelligence Service - Football Unit) είναι υπεύθυνη για την συγκέντρωση πληροφοριών που μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση του χουλιγκανισμού στις περιπτώσεις όπου Αγγλικές ομάδες και η Εθνική ομάδα ποδοσφαίρου συμμετέχουν σε διεθνείς διοργανώσεις εκτός χώρας. Στην Ολλανδία, η υπηρεσία CIV (Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme) έχει συσταθεί για τη συλλογή πληροφοριών σχετικών με τον χουλιγκανισμό, τη δημιουργία μιας ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων με τους συλληφθέντες που ενεπλάκησαν σε επεισόδια βίας στα γήπεδα και την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων τόσο σε διεθνές επίπεδο όσο και σε εθνικό (Τσουκαλά, 1999).

Παράλληλα, έχουν ληφθεί επιπρόσθετα μέτρα για την αντιμετώπιση του χουλιγκανισμού, τα οποία έχουν να κάνουν με τον έλεγχο των θεατών εντός των γηπέδων. Συγκεκριμένα, έχουν αναθέσει σε ιδιωτικές υπηρεσίες ασφαλείας την ηλεκτρονική παρακολούθηση των φιλάθλων και χρησιμοποιούν πλέον μυστικούς αστυνομικούς κατά τη διεξαγωγή των αγώνων. Τα δύο αυτά μέτρα μαζί με την ενίσχυση της συνεργασίας όλων των αρμόδιων αρχών με την σύσταση και λειτουργία

της υπηρεσίας NCIS/FU και της υπηρεσίας CIV, έχουν σκοπό να καλύψουν τους τρεις άξονες των σύγχρονων πολιτικών αντιμετώπισης του φαινομένου: την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την συνεργασία (ο.π.π.).

Επιπρόσθετα, στην Αγγλία εφαρμόστηκε το μέτρο της κάρτας φιλάθλου γνωστή ως «fan card». Με την δημιουργία της κάρτας φιλάθλου, τα σωματεία ήταν υποχρεωμένοι να γνωρίζουν τα στοιχεία των οπαδών τους. Σε περίπτωση που ο οποιοσδήποτε συλληφθεί για επεισόδια, τιμωρείται με αποκλεισμό από τα γήπεδα και δεν έχει την δυνατότητα να παρακολουθήσει κανένα ποδοσφαιρικό αγώνα. Έπισης είναι υποχρεωμένος να παρουσιάζεται στον Αστυνομικό σταθμό όταν αγωνίζεται η ομάδα του. Το μέτρο αυτό βοήθησε την δικαιοσύνη που ήταν αμείλικτη και οδήγησε πολλούς ταραξίες στην φυλακή (In.gr, 2007).

5.2 Μέτρα Πρόληψης στην Κύπρο

Ένα σημαντικό μέτρο πρόληψης που λήφθηκε πρόσφατα στην Κύπρο για την αντιμετώπιση της βίας είναι ο θεσμός των επιτηρητών. Το μέτρο αυτό υιοθετήθηκε αρχικά από τις αγγλικές αρχές, οι οποίες αποφάσισαν όπως οι αθλητικοί χώροι εποπτεύονται από επιτηρητές ιδιωτικής ασφάλειας και όχι αστυνομικούς. Σύμφωνα με τον υπουργό δικαιοσύνης κ. Ιωνά Νικολάου (2015) το μέτρο αυτό τέθηκε σε εφαρμογή τον Αύγουστο του 2014 και οι εξουσίες και καθήκοντα τους υπόκεινται στο Νόμο που αφορά την βία στα γήπεδα και σε άλλους ειδικούς κανονισμούς. Οι επιτηρητές τυγχάνουν επίσης εκπαίδευσης από κατάλληλους εκπαιδευτές και παρακολουθούν διάφορα προγράμματα που καταρτιστήκαν από την Αγγλική ομοσπονδία και την ΟΥΕΦΑ. Όσοι επιτηρητές ασκούν τα καθήκοντα τους στα γήπεδα, έχουν περάσει με επιτυχία την εκπαίδευση αυτή και έχουν αξιολογηθεί ως κατάλληλοι για να περιληφθούν στο μητρώο των επιτηρητών και στη συνέχεια επιλέγονται από τις διαγωνιζόμενες φιλοξενούμενες ομάδες κάθε αγώνα.

Οι επιτηρητές αυτοί είναι άτομα υπεύθυνα για την υγεία και ασφάλεια των πολιτών. Συγκεκριμένα, τα βασικά καθήκοντα των επιτηρητών είναι να διενεργούν ελέγχους ασφαλείας, να παρέχουν βοήθεια σε αυτούς που την χρειάζονται μέσα στα γήπεδα και να επισημαίνουν τους κανόνες τάξης και ασφαλείας. Επιπρόσθετα, είναι υποχρεωτικό

να κατέχουν δίπλωμα πρώτων βοηθειών έτσι ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Έχουν την εξουσία και αρμοδιότητα να επεμβαίνουν με σκοπό να περιορίσουν τον οποιονδήποτε που δημιουργεί προβλήματα και στη συνέχεια να τον παραδώσουν στις αρχές για να τεθεί υπό σύλληψη, για την αντιμετώπιση τυχόν ανεπιθύμητων περιστατικών.

Στην συνέντευξη του αναφέρει επίσης ότι μέχρι το 2015, τα άτομα που έχουν καταγραφεί στο Μητρώο των Επιτηρητών ανέρχονται σε 764, γεγονός το οποίο αποδεικνύει ότι στην Κύπρο άρχισαν να ασχολούνται πιο σοβαρά με την υλοποίηση των μέτρων για αντιμετώπιση του χουλιγκανισμού.

Παράλληλα, έχει εφαρμοστεί μια σειρά μέτρων που σχετίζονται με την αντιμετώπιση του χουλιγκανισμού, όπως η εκπαίδευση των Αστυνομικών, το σχηματισμό αντιοχλαγωγικών ομάδων και την αποτελεσματικότερη παρουσία της Αστυνομίας εντός και ιδιαίτερα εκτός των γηπέδων, αφού την επιτήρηση εντός του γηπέδου ανέλαβαν εκπαιδευμένοι επιτηρητές.

Επιπρόσθετα, έχει συσταθεί η Αρχή Αδειοδότησης Σταδίων, η οποία έχει προωθήσει διαδικασίες ώστε να εξασφαλιστούν τα απαραίτητα πιστοποιητικά ασφαλείας των ποδοσφαιρικών σταδίων. Με την εξασφάλιση των εν λόγω πιστοποιητικών που σχετίζονται με σχέδια εκκένωσης, τη στατική μελέτη των εγκαταστάσεων και την καταλληλότητα των σταδίων, καθώς και πιστοποιητικά πυρασφάλειας, παραχώρησε άδειες για τη διεξαγωγή αγώνων σε όλα τα στάδια, εκτός από ένα στο οποίο δόθηκε προσωρινή άδεια.

Συγκεκριμένα οι προδιαγραφές που πρέπει να τηρούνται από ένα στάδιο, παρουσιάζονται συνοπτικά στο Πίνακα 2 πιο κάτω. Όπως φαίνεται από τον πίνακα, κάποια στάδια χρήζουν βελτίωσης αφού δεν πληρούν όλες τις προδιαγραφές:

	Στάδιο ΓΣΠ	Στάδιο Αντώνης Παπαδόπουλος	Τσίρειο Στάδιο	Στάδιο ΓΣΖ	Μακάρειο Στάδιο	Στάδιο Αμμ/στος	Παφιακό Στάδιο	Στάδιο Τάσος Μάρκου	Στάδιο Δασάκι
Κερκίδες για Καθήμενους Φιλάθλους	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓
Ηλεκτρονική έκδοση Εισητηρίων	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ηλεκτρονικό Σύστημα Ελέγχου κατά την Προσέλευση	✓	✓							
Κλειστό Κύκλωμα Παρακολούθησης	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ηλεκτρονικό Σύστημα Αναγνώρισης Προσώπων	✓								
Σύστημα Οπτικοακουστικής Είδοποίησης	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Προειδοποιητικά Σήματα και Κατευθυντικές Πινακίδες	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Επαρκή Σημεία Εξόδου	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Ιατρική και Πυροσβεστική Επάρκεια	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Διαχωρισμός Φιλάθλων	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Προσβασιμότητα για Ατομα με Αναπηρία	✓	✓	✓	✓					

Πηγή: Αρχή Αδειοδότησης Σταδίων

Πίνακας 2: Προδιαγραφές Αθλητικών Εγκαταστάσεων

Ένα επιπλέον μέτρο το οποίο χρήζει άμεσης εφαρμογής είναι η έκδοση της κάρτας φιλάθλου. Η κάρτα φιλάθλου προνοεί την έκδοση από όλους τους φιλάθλους μιας κάρτας στην οποία θα αναγράφονται όλα τα προσωπικά τους στοιχεία (Χαραλάμπους, 2014). Για την είσοδο σε οποιοδήποτε αγωνιστικό χώρο ή επίσημη αθλητική διοργάνωση θα απαιτείται η κατοχή και παρουσία αυτής της κάρτας.

Το μέτρο της κάρτας φιλάθλου υπερψηφίστηκε από την βουλή των αντιπροσώπων για εφαρμογή της από την 01/01/2015 (Χαραλάμπους, 2014). Εντούτοις δεν εφαρμόστηκε ακόμα αφού ο Κ.Ο.Α έχει εκχωρήσει την αρμοδιότητα της έκδοσης της κάρτας στην Κ.Ο.Π. , γεγονός που προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις. Τα κόμματα αντιπολίτευσης προτού εγκριθεί το νομοσχέδιο είχαν θέσει ως όρο, η δικαιοδοσία να είναι στον Κ.Ο.Α. για να τυγχάνει ελέγχου από την πολιτεία. Παράλληλα διάφοροι αθλητικοί φορείς αντιδρούν στο ζήτημα ότι η Κ.Ο.Π. αντιπροσωπεύει μόνο το ποδόσφαιρο, ενώ η κάρτα φιλάθλου είναι για όλα τα αθλήματα.

5.3 Ο ρόλος της Αστυνομίας

Η Αστυνομία ως όργανο επιβολής της νομοθεσίας, έχει τη δυνατότητα να συμβάλει στην αντιμετώπιση του φαινομένου του χουλιγκανισμού, με την εφαρμογή των νόμων, όμως

χρειάζεται τη συνεργασία όλων των αρμόδιων αθλητικών φορέων και της Πολιτείας ταυτόχρονα.

Σύμφωνα με τον Αρχηγό της Αστυνομίας Κύπρου, κ. Ζαχαρία Χρυσοστόμου, σε συνέντευξη του στο περιοδικό «Αστυνομικά Χρονικά» (2014), η καταστολή της βίας στους αθλητικούς χώρους που ταλαιπωρεί εδώ και πολλά χρόνια στην κοινωνία της Κύπρου, συγκαταλέγεται στις άμεσες προτεραιότητες της Αστυνομίας. Δυστυχώς, όπως αναφέρει, η αντιμετώπιση αυτού του ψυχοκοινωνικού προβλήματος αφέθηκε, σχεδόν εξ'ολοκλήρου στην Αστυνομία κυρίως με τον κατασταλτικό μηχανισμό. Οι αρμόδιοι φορείς και θεσμοί, οι οποίοι θα έπρεπε να κάνουν νωρίτερα τις όποιες παρεμβάσεις τους στην παιδική και κατά κύριο λόγο στην εφηβική ηλικία, δεν λειτούργησαν την κατάλληλη στιγμή, προληπτικά και παιδαγωγικά, με αποτέλεσμα η σημερινή κοινωνία να βιώνει, τις συνέπειες αυτής της θλιβερής και απαράδεκτης κατάστασης.

Η Αστυνομία με τη σειρά της αντιλαμβάνεται, πλήρως, τις ευθύνες που της αναλογούν όσον αφορά την πάταξη του φαινομένου (Αστυνομικά Χρονικά 2014). Ήδη, με το πέρας των πρωταθλημάτων η Αστυνομία δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στη πάταξη της βίας με την εφαρμογή καινούργιων στρατηγικών, πριν την διεξαγωγή, κατά την διάρκεια και με την λήξη της αθλητικής δραστηριότητας. Επιπλέον, διοργανώνει προγράμματα εκπαίδευσης, τόσο των αντιοχλαγωγικών ομάδων όσο και των αξιωματικών που έχουν την ευθύνη της αστυνόμευσης στους αθλητικούς αγώνες. Από πλευράς Αστυνομίας θα τηρείται αυστηρά η σχετική νομοθεσία παρουσιάζοντας μηδενική ανοχή. Από την άλλη θα ζητηθεί από τους αρμοδίους φορείς να εφαρμόσουν τα δικά τους μέτρα ως υποχρέωση τους, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Όλοι ανεξαιρέτως που περιβάλλουν τον χώρο έχουν σημαντικό ρόλο να επιτελέσουν στην προσπάθεια καταπολέμησης του φαινομένου της βίας στους αθλητικούς χώρους.

5.4 Ο ρόλος της οικογένειας

Αναμφισβήτητα, ευθύνη για την αντικοινωνική συμπεριφορά των νέων φέρει και η οικογένεια. Η ευθύνη που έχουν οι γονείς είναι πολύ μεγάλη, εφόσον οφείλουν να δίνουν τις σωστές κατευθυντήριες γραμμές στα παιδιά τους ελέγχοντας τους και δίνοντας τους συμβουλές. Επίσης, στις περιπτώσεις όπου οι γονείς συνοδεύουν τα

παιδιά τους στο γήπεδο, να είναι υπόδειγμα ήθους έτσι ώστε τα παιδιά να τους βλέπουν και να παραδειγματίζονται και να ενθαρρύνονται έτσι τα παιδιά στην ευγενή συμμετοχή και ανάπτυξη τους αθλητισμού. Η τιμωρία είναι, επίσης, αναγκαία σε περιπτώσεις όπου η συμπεριφορά των παιδιών στα γήπεδα είναι απρεπής και η συνεργασία γονέων με όλους τους αρμόδιους φορείς είναι απαραίτητη (Παπαχριστοφόρου, 2006).

Γενικά, ένα κατάλληλο και υγιές οικογενειακό περιβάλλον και η καλλιέργεια της αλληλεγγύης και του αλτρουισμού στα μέλη της οικογένειας, είναι τα απαραίτητα στοιχεία τα οποία μπορούν να συμβάλουν στην αποφυγή της βίαιης συμπεριφοράς των νέων.

5.5 Ο ρόλος της Παιδείας και της Εκπαίδευσης

Παράλληλα, είναι απαραίτητη η εκπαίδευση όλων των εμπλεκόμενων, η οποία πρέπει να είναι συνεχής με απώτερο σκοπό την καλλιέργεια της αθλητικής ιδέας. Η οικογένεια, η εκκλησία και το σχολείο ως οι πιο σημαντικοί θεσμοί της κοινωνικοποίησης του ατόμου, μπορούν να βοηθήσουν στην επίτευξη του στόχου αυτού. Όπως, επίσης, αναφέρει χαρακτηριστικά η Σιζοπούλου (2008) η αντιμετώπιση της αθλητικής βίας κρύβεται στην καλλιέργεια επικοινωνίας και διαλόγου μεταξύ των δασκάλων, γονιών και παιδιών καθώς επίσης και στην ανάπτυξη της ελευθερίας, ανεξαρτησίας και υπευθυνότητας των παιδιών.

Όσον αφορά την εκπαίδευση και ιδιαίτερα το μάθημα της Γυμναστικής, στόχος δεν είναι μόνο η εκγύμναση του σώματος αλλά και η διάπλαση ηθικού χαρακτήρα με σεβασμό στον αθλητισμό και τις αξίες του (Παπαχριστοφόρου, 2006). Με την συμμετοχή των μαθητών στις διάφορες αθλητικές δραστηριότητες ως αθλητές αλλά και ως θεατές, είναι πιθανόν να διαμορφώσει υπεύθυνους χαρακτήρες. Όλοι οι εκπαιδευτικοί μπορούν να συμβάλουν στην καλλιέργεια του ήθους των μαθητών τους, μέσω των διαλέξεων και συζητήσεων.

5.6 Ο ρόλος των σωματείων και των οργανωμένων φιλάθλων

Τα τελευταία χρόνια, με την ενδυνάμωση των συνδέσμων φιλάθλων, οι οπαδοί έχουν άμεση σχέση με τις διοικήσεις των ομάδων τους, εφόσον οι οργανωμένοι οπαδοί έρχονται σε διάλογο με τους εκάστοτε προέδρους για να εκφράσουν την όποια δυσαρέσκεια ή και την συμπαράσταση τους προς τις αποφάσεις τους. Με τη σειρά τους, οι πρόεδροι των σωματείων χρειάζονται τους οργανωμένους οπαδούς, τους οποίους φυσικά γνωρίζουν, για να πετύχουν τους στόχους τους, δηλαδή την οικονομική επιβίωση των ομάδων.

Με την έξαρση του χουλιγκανισμού, οι διοικήσεις των ομάδων οφείλουν να επιβάλουν την πειθαρχία για την διατήρηση του φίλαθλου πνεύματος. Στις περιπτώσεις όπου εμφανίζονται τέτοια ανεπιθύμητα περιστατικά, μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση του προβλήματος με διαλέξεις, ενημερωτικά φυλλάδια και εκκλήσεις (Παπαχριστοφόρου, 2006). Επίσης, εφόσον οι ταραξίες οπαδοί είναι γνωστοί στους κόλπους των διοικούντων, οι τελευταίοι οφείλουν να τους επιβάλλουν ποινή αποκλεισμού από μελλοντικούς αγώνες των ομάδων τους.

Επίσης τα σωματεία θα πρέπει να αναθεωρήσουν τις θέσεις τους σχετικά με την εφαρμογή της κάρτας φιλάθλου, αφού είναι γνωστό ότι αντιτίθενται στο μέτρο αυτό (Ιακώβου, 2014) . Ενώ είναι υπέρ της καταπολέμησης της βίας θα προτιμούσαν να εξευρεθούν άλλες λύσεις από την πολιτεία ώστε να εξυπηρετούνται και οι δύο πλευρές. Για παράδειγμα αν και η κάρτα φιλάθλου δεν τέθηκε σε εφαρμογή, τα σωματεία πληρώνουν το τίμημα με την αποχή των οργανωμένων οπαδών τους, οι οποίοι βρήκαν αυτόν τον τρόπο να εκφράσουν τη δυσαρέσκεια τους.

5.7 Ο ρόλος της Πολιτείας

Όπως αναφέρει ο Μαυρομμάτης (2007), η πολιτεία διαθέτει ένα πλούσιο νομοθετικό πλαίσιο για την πάταξη του χουλιγκανισμού. Παρόλα αυτά τα ποσοστά των βίαιων περιστατικών που λαμβάνουν χώρα στους αθλητικούς χώρους δεν παρουσιάζουν

οποιαδήποτε σημαντική μείωση, λόγω του ότι δεν εφαρμόστηκαν οι νομοθετικές μεταρρυθμίσεις που έπρεπε να ήταν ήδη σε ισχύ. Ως εκ τούτου αυτό που επιβάλλεται να γίνει είναι η άμεση εφαρμογή της νομοθεσίας και η επίσπευση εκδίκασης όλων των υποθέσεων που αφορούν περιστατικά βίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η συσχέτιση των ποδοσφαιρικών ομάδων με τα διάφορα κόμματα, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, είναι μια «αρρώστεια» η οποία μόνο ζημιά μπορεί να προκαλέσει στον αθλητικό χώρο. Οι υποθέσεις διαπλοκής και διαφθοράς που συμβαίνουν στο ποδόσφαιρο, πληθαίνουν, και όπως αναφέρει ο Καπαρδής σε συνέντευξή του στο Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων (ΚΥΠΕ) στις 11/06/2015: «εκεί όπου υπάρχει χρήμα υπάρχει και ο υπόκοσμος. Είναι γνωστό στην Κύπρο εδώ και πάρα πολλά χρόνια ότι ο υπόκοσμος μπήκε στο ποδόσφαιρο». Αναφέρει επίσης ότι μετά από εμπειρική μελέτη σχετικά με τον χουλιγκανισμό, μια από τις αποτελεσματικές λύσεις για την αντιμετώπιση του είναι η άμεση εφαρμογή της κάρτας φιλάθλου. Επιπρόσθετα, σχετικά με την κομματοποίηση του αθλήματος και τις συνέπειες που επέφερε, οποιαδήποτε μέτρα που δυνατόν να ληφθούν, αναπόφευκτα μπορούν να προκαλέσουν αντιδράσεις από «αυτούς που έχουν να χάσουν αν αυτό το φαινόμενο εκλείψει» (ΚΥΠΕ, 2015).

Η Πολιτεία, λοιπόν, είναι ο κύριος παράγοντας που μπορεί αποτελεσματικά να καταφέρει τη μείωση των κρουσμάτων βίας στα γήπεδα, εάν πάρει αποφασιστικά και δραστικά μέτρα για την πάταξη του φαινομένου, αφήνοντας στην άκρη τα όποια συμφέροντα (Δημάτσας, 2014). Αξίζει να σημειωθεί ότι στην κορύφωση του χουλιγκανισμού στην Αγγλία, η πρωθυπουργός Μάργκαρετ Θάτσερ πήρε τη γενναία και ριζοσπαστική απόφαση να απαγορεύσει την έξοδο των αγγλικών ομάδων στις Ευρωπαϊκές διοργανώσεις μέχρι οι ίδιες οι ομάδες μεριμνήσουν για την ομαλότητα και ασφάλεια εντός των αθλητικών χώρων. Αυτή η απόφαση ήταν μια αποτελεσματική λύση στο θέμα του χουλιγκανισμού παραμερίζοντας το οποιοδήποτε πολιτικό κόστος.

5.8 Ο ρόλος των ποδοσφαιριστών, προπονητών και Διαιτητών

Επίσης σημαντικός είναι και ο ρόλος των ποδοσφαιριστών, των προπονητών αλλά και των διαιτητών στην αντιμετώπιση του χουλιγκανισμού.

Καταρχήν οι ίδιοι οι ποδοσφαιριστές πρέπει να είναι υπόδειγμα ήθους, δηλαδή να τηρούν τους κανονισμούς, να καταδικάζουν αντιαθλητικές συμπεριφορές και να συμμορφώνονται με τις υποδείξεις των διαιτητών, ακόμα κι αν αυτές είναι κατά τη γνώμη τους άδικες (Παπαχριστοφόρου, 2006). Επιπλέον, οφείλουν να μην χειρονομούν, να μην βρίζουν και να προκαλούν για να μην είναι οι ίδιοι υπαίτιοι για τον ξεσηκωμό των φιλάθλων. Όλα αυτά που προαναφέρθηκαν, είναι και οι ευθύνες των προπονητών οι οποίοι πρέπει επιπρόσθετα να κατευνάζουν τα πνεύματα στις περιπτώσεις όπου οι παίκτες των ομάδων τους παρεκτρέπονται και να τους τιμωρούν παραδειγματικά. Εξάλλου η νίκη δεν πρέπει να αποτελεί τον αυτοσκοπό ενός αγώνα, αφού πλέον σημαντικό είναι η εφαρμογή του δίκαιου παιχνιδιού.

Επιπρόσθετα, οι διαιτητές ως άρχοντες των αγώνων, πρέπει να είναι άριστοι γνώστες των κανονισμών και να είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι για να μπορούν να φέρουν εις πέρας το έργο τους χωρίς προβλήματα. Η επιβολή της τάξης και της πειθαρχίας εντός των γηπέδων πρέπει να εφαρμόζεται αυστηρά, ακριβοδίκαια και αντικειμενικά. Είναι σημαντικό να είναι αχρωμάτιστοι σε επίπεδο σωματειακό και κομματικό, έτσι ώστε να μην δημιουργείται προκατάληψη η οποία μπορεί να επιφέρει δυσάρεστα αποτελέσματα στην διεξαγωγή ενός αγώνα.

Κεφάλαιο 6

Συμπεράσματα και Εισηγήσεις

Ο χουλιγκανισμός και η βία εντός και εκτός των γηπέδων παραμένει, παρά τις προσπάθειες που άρχισαν να γίνονται τα τελευταία χρόνια, ένα άλυτο πρόβλημα, εφόσον κανένας αρμόδιος φορέας δεν κατάφερε να εξαρθρώσει το φαινόμενο αυτό το οποίο και διαρκώς αναπτύσσεται. Η παρούσα πτυχιακή διατριβή αποτελεί μια προσπάθεια για την κατανόηση και αντιμετώπιση του φαινομένου του χουλιγκανισμού.

6.1 Συμπεράσματα

Στην παρούσα μελέτη, αρχικά έγινε μια ιστορική αναδρομή του χουλιγκανισμού, με αναφορά στα πρώτα επεισόδια που παρουσιάστηκαν και στη συνέχεια μια εκτεταμένη αναφορά στα κυριότερα γεγονότα που συνέβησαν τα οποία στιγμάτισαν το χώρο του ποδοσφαίρου και έγιναν η αφορμή για μια πιο εμπειριστατωμένη μελέτη για αντιμετώπιση του φαινομένου.

Στη συνέχεια, παρουσιάστηκαν οι κυριότερες θεωρίες που αναπτύχθηκαν στην Αγγλία σχετικά με τη βία στα γήπεδα, η θεωρία του Oxford και η θεωρία του Leicester για τον χουλιγκανισμό. Σύμφωνα με την πρώτη θεωρία του Marsh (1984), το φαινόμενο του χουλιγκανισμού αποτελεί κυρίως μια τελετουργική και συμβολική συμπεριφορά και όχι πράξεις πραγματικής βίας. Επίσης, αναφέρεται ότι στόχος των οπαδών είναι η ένταξη των νέων σε υπο-κουλτούρες στις οποίες προσπαθούν να δείξουν την αφοσίωση τους με πράξεις βίας στις κερκίδες. Η θεωρία του Leicester των Norbert και Dunning κ.α. (1989), υποστηρίζει ότι προς απάντηση στις αξίες που απέκτησε η μεσαία τάξη με την εκπολιτισμική διαδικασία στην οποία η ίδια η εργατική τάξη αντιστάθηκε, επήλθε το φαινόμενο του χουλιγκανισμού, σαν αντίδραση των νέων, ενώ παράλληλα κάνουν λόγο και για τις ιδιότητες στις οποίες προσβλέπουν οι δράστες του φαινομένου, την ευχαρίστηση, τη διέγερση και την επίδειξη αρρενωπότητας και μαχητικότητας.

Επιπρόσθετα, εντοπίστηκαν βασικά στοιχεία των θεωριών αυτών και εξετάστηκε κατά πόσο ισχύουν και στην περίπτωση του κυπριακού ποδοσφαίρου.

Από την ανάλυση των αιτιών που επηρεάζουν την παραβατική συμπεριφορά και την έξαρση του χουλιγκανισμού, έχουν εντοπιστεί 8 κύριες αιτίες. Αυτές αφορούν βιολογικούς παράγοντες, το άγχος και άλλους ψυχολογικούς παράγοντες, το ρόλο της οικογένειας και των κοινωνικών σχέσεων, το ρόλο των ΜΜΕ, την οικονομική κρίση και την ανεργία, το ρόλο της Παιδείας και εκπαίδευσης, τον φανατισμό και την ευθύνη της ίδιας της Πολιτείας και των παραγόντων του ποδοσφαίρου. Οι αρνητικές συνέπειες που φέρει η ραγδαία αύξηση του χουλιγκανισμού έχει διαφανεί και στην προσέλευση των θεατών στις διοργανώσεις. Με βάση στατιστικά στοιχεία η προσέλευση των θεατών έχει μειωθεί δραματικά, εφόσον κανένας αρμόδιος φορέας δεν μπορεί να δράσει αποτελεσματικά, με συνέπεια την έλλειψη του αισθήματος ασφάλειας στους φιλάθλους.

Μέσα από την ιστορική αναδρομή των γεγονότων, φαίνεται ότι από την δεκαετία του '40 ξεκίνησε μια ραγδαία πολιτικοποίηση του πληθυσμού με αποτέλεσμα τον διαχωρισμό των κυπριακών ποδοσφαιρικών ομάδων ανάλογα με τα πολιτικά τους πιστεύω. Από την ιστορική αυτή ανασκόπηση διαφάνηκε ότι το ποδόσφαιρο στη χώρα είναι πλέον πολιτικοποιημένο, πράγμα που συντείνει στην έξαρση της βίας μεταξύ αντιπάλων. Παράλληλα με την πολιτικοποίηση, σημαντικό ρόλο στη ραγδαία αύξηση του χουλιγκανισμού στα κυπριακά γήπεδα έχει και η δημιουργία των συνδέσμων φιλάθλων και των Θυρών στις κερκίδες. Οι φανατικοί οπαδοί στην Κύπρο συγκεντρώνονται στους συνδέσμους τους πριν τους αγώνες της ομάδας τους, καταναλώνοντας αλκοόλ και άλλων ουσιών. Τα στατιστικά στοιχεία της μεγάλης έρευνας των Περιστιάνη κ.α. που παρουσιάστηκαν στην παρούσα εργασία, φαίνεται ότι το 70% των συλλήψεων που έγιναν σχετικά με επεισόδια βίας, αφορούσαν μέλη των συνδέσμων αυτών.

Η εν λόγω πτυχιακή διατριβή έχει καταπιαστεί και στα μέτρα πρόληψης τα οποία τέθηκαν σε εφαρμογή για την αντιμετώπιση του χουλιγκανισμού τόσο στο εξωτερικό, όσο και στην Κύπρο. Επίσης, έχουν παρουσιαστεί οι ευθύνες που φέρει η Αστυνομία, η οικογένεια, το εκπαιδευτικό σύστημα, τα σωματεία και οι οργανωμένοι τους καθώς και ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει η Πολιτεία αλλά και όσοι εμπλέκονται σε ένα ποδοσφαιρικό αγώνα, όπως οι ποδοσφαιριστές, προπονητές και οι Διαιτητές.

Με βάση των σχολίων και άλλων ερευνητών, διαπιστώνεται ότι οι εκάστοτε κυβερνήσεις φοβούνται να θέσουν σε εφαρμογή την κάρτα φιλάθλου, αν και ήδη ψηφίστηκε από τη Βουλή, αφού θεωρούν ότι το κόστος θα είναι η απώλεια των ψηφοφόρων τους στις επόμενες εκλογές.

Εν κατακλείδι, από την παρούσα πτυχιακή διατριβή έχει διαφανεί ότι οι βιαιότητες των φιλάθλων στους αθλητικούς χώρους, αποτελούν το κυριότερο πρόβλημα το οποίο έχει διογκωθεί, ιδιαίτερα σε περιόδους όπου εμφανίζονται αυξημένα προβλήματα σε επίπεδο ατομικό αλλά και συλλογικό. Το φαινόμενο του χουλιγκανισμού ίσως αποτελέσει τον προπομπό άλλων, μεγαλύτερων κοινωνικών βιαιοτήτων με απρόσμενες συνέπειες.

6.2 Εισηγήσεις

Για να περιοριστεί το φαινόμενο της βίας στους αθλητικούς χώρους θα πρέπει να γίνουν ριζικές αλλαγές σε όλα τα επίπεδα. Για παράδειγμα να προωθηθούν νόμοι και θεσμοί που θα λειτουργούν ως αποτρεπτικοί παράγοντες στα άτομα που παρουσιάζουν παραβατικές συμπεριφορές, αποτρέποντας τις ακραίες επιπτώσεις στον αθλητισμό και κατ' επέκταση στην κοινωνία. Εξάλλου η αλλαγή νοοτροπίας όλων των παραγόντων που εμπλέκονται στο θέμα του χουλιγκανισμού στα γήπεδα, θα παίξει ίσως τον πιο καθοριστικό ρόλο. Εφόσον όλοι αντιλαμβάνονται και παραδέχονται ότι πρόκειται για ένα πολύ σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα, η ευθύνη βαραίνει όλους ανεξαιρέτως, ξεκινώντας από την οικογένεια, το κράτος, την εκπαίδευση, τα κόμματα και τέλος όλους τους πολιτειακούς θεσμούς.

Καθήκον του κράτους, του Κυπριακού Οργανισμού Αθλητισμού (Κ.Ο.Α.), των ομοσπονδιών, των σωματείων και όλων των άλλων εμπλεκόμενων φορέων είναι να μελετήσουν εις βάθος το όλο θέμα, ώστε να παρθούν αυστηρά μέτρα που ίσως να μην είναι αρεστά για πολλούς, αλλά θα είναι αποτρεπτικά γι' αυτούς τους λίγους που δημιουργούν τα επεισόδια.

Ο Κ.Ο.Α, ως ανώτατη αθλητική αρχή οφείλει να επεμβαίνει άμεσα και να επιβάλει παραδειγματικές τιμωρίες, τόσο προς στα άτομα που προβαίνουν σε αντιαθλητικές

ενέργειες όσο και προς τα σωματεία. Τα μεγάλα χρηματικά πρόστιμα, ο αποκλεισμός των γηπέδων, η διαγραφή σωματείων και παραγόντων που ερίζουν τον φανατισμό, η διεξαγωγή αγώνων χωρίς φιλάθλους είναι κάποια από τα μέτρα που επιβάλλονται να γίνουν έτσι ώστε να υπάρξει αθλητοπρέπεια και ασφάλεια εντός και εκτός των αγωνιστικών χώρων. Εξάλλου, μετά τους αγώνες τα γήπεδα θυμίζουν πολλές φορές βομβαρδισμένα τοπία, με τις ομάδες να εξαναγκάζονται να πληρώνουν μεγάλα ποσά, για την ανακατασκευή των γηπέδων αλλά και για χρηματικά πρόστιμα που τους επιδικάζουν οι αθλητικοί δικαστές.

Παράλληλα η Κ.Ο.Π που είναι αιμοδότης του ποδοσφαίρου θα πρέπει να παρέμβει και να προειδοποιήσει τα σωματεία ότι σε περίπτωση εμπλοκής των οπαδών τους σε επεισόδια, τότε θα αποκόπτεται αμέσως ένα σημαντικό χρηματικό ποσό από την χορηγία που τους δίνεται και αν η κατάσταση συνεχιστεί χωρίς να συμμορφωθούν οι οπαδοί τους, τότε να αποκόπτεται όλο το χρηματικό ποσό της χορηγίας. Από την άλλη, τα σωματεία που έμπρακτα καλλιεργούν το αθλητικό πνεύμα και οι οπαδοί τους συμβάλουν και αυτοί ώστε να αποφευχθούν επεισόδια βίας, θα πρέπει να επιβραβεύονται από την Κ.Ο.Π με την επιχορήγηση πολύ μεγαλύτερων χορηγιών.

Επιπρόσθετα η θέσπιση νόμου με την παρουσία αθλητικού δικαστή εντός του γηπέδου κατά την διάρκεια ενός ποδοσφαιρικού αγώνα, είναι επιτακτική. Το μέτρο αυτό εφαρμόστηκε με επιτυχία στην Αγγλία και είχε άμεσα αποτελέσματα. Ο ταραξίας οπαδός συλλαμβάνεται επί τόπου από την Αστυνομία η οποία τον οδηγεί ενώπιον του αθλητικού δικαστή και αυτός του επιβάλλει την ανάλογη ποινή. Η ποινή μπορεί να αφορά μεγάλο χρηματικό πρόστιμο ή πολύμηνη φυλάκιση ανάλογα με το βαθμό σοβαρότητας του αδικήματος του οποίου διέπραξε. Το μέτρο αυτό, αν τεθεί σε εφαρμογή, πιθανόν να προβληματίσει ιδιαίτερα τα άτομα αυτά που έχουν τάσεις να εμπλέκονται σε σοβαρά επεισόδια.

Η παρούσα εργασία βοήθησε στην κατανόηση του φαινομένου του χουλιγκανισμού και στην ανάλυση των παραγόντων που αιτιολογούν κατά κάποιον τρόπο τους λόγους για τους οποίους παρουσιάζονται τέτοιες συμπεριφορές. Η μελέτη αυτή μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση του και μπορεί να δημιουργήσει τη βάση για περαιτέρω έρευνα και μελέτη.

Κεφάλαιο 7

Επίλογος

Στην παρούσα πτυχιακή διατριβή έγινε μια προσπάθεια να κατανοηθεί το φαινόμενο της βίας στα γήπεδα και του χουλιγκανισμού. Ο ερευνητής αποσκοπεί στη μελέτη του φαινομένου και στον εντοπισμό των κυριότερων λόγων, που ενδεχομένως να προκαλούν την παρουσία της βίας στο κυπριακό ποδόσφαιρο.

Ο χουλιγκανισμός πρωτοεμφανίστηκε στην Αγγλία και ορίζεται ως η βίαιη συμπεριφορά που εμφανίζουν οι φανατικοί οπαδοί μιας ομάδας πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τον αγώνα, εντός και εκτός γηπέδων, με αποτέλεσμα την διατάραξη της τάξης και της δημόσιας γαλήνης. Με αφορμή τα σοβαρά επεισόδια βίας στα γήπεδα που έγιναν στην Αγγλία και αλλού, και με την έξαρση του φαινομένου παγκοσμίως, όλο και περισσότερες χώρες προσπαθούν να εφαρμόσουν αυστηρά μέτρα κατά του χουλιγκανισμού, ούτως ώστε να επαναφέρουν το αίσθημα της ασφάλειας στα γήπεδα και στην κοινωνία.

Σύγχρονες κοινωνιολογικές προσεγγίσεις που εξέτασαν το φαινόμενο, καταδεικνύουν ότι πιθανό να οφείλεται στην εξέλιξη του πολιτισμού και ενδεχομένως να συνδέονται με τις στερήσεις και την αποξένωση της εργατικής τάξης. Τα πορίσματα αρκετών κοινωνιολόγων, κατέδειξαν ότι στις περισσότερες περιπτώσεις, οι χούλιγκαν προέρχονται από την εργατική τάξη, αλλά η αντικοινωνική αυτή συμπεριφορά οφείλεται στις υπο-κουλτουρικές αξίες της επιθετικότητας και της αρρενωπότητας.

Στην Κύπρο οι σύγχρονες κοινωνιολογικές προσεγγίσεις του χουλιγκανισμού βρίσκουν εφαρμογή, ειδικά στα ζητήματα επίδειξης δύναμης και ανωτερότητας, μεταξύ των οπαδών των ομάδων. Εντούτοις μια σημαντική διαφορά είναι το ζήτημα της εργατικής τάξης, όπου στην Κύπρο η συμμετοχή σε οργανωμένα επεισόδια από φανατικούς οπαδούς ομάδων, γίνεται από πρόσωπα όλων των κοινωνικών στρωμάτων.

Στην παρούσα εργασία, αναλύθηκαν οι κυριότεροι λόγοι που οδηγούν στο χουλιγκανισμό, όπως αυτοί αναφέρονται στη σχετική βιβλιογραφία. Οι λόγοι αυτοί είναι (1) βιολογικοί παράγοντες, (2) το άγχος και διάφοροι ψυχολογικοί παράγοντες (3) ο ρόλος της οικογένειας και των κοινωνικών σχέσεων, (4) η παιδεία, (5) τα ΜΜΕ, (6) ο φανατισμός, (7) ο ρόλος της πολιτείας και (8) ο ρόλος των αθλητικών παραγόντων και ποδοσφαιριστών. Για την καλύτερη κατανόηση και αντιμετώπιση του φαινομένου του χουλιγκανισμού, θα πρέπει οι αρμόδιοι φορείς να μελετήσουν και να αντιμετωπίσουν την κάθε αιτία του προβλήματος ξεχωριστά. Παράλληλα θα πρέπει οι αιτίες να αντιμετωπιστούν και σαν σύνολο, ώστε να επιτευχθεί ολοκληρωτική καταπολέμηση του προβλήματος.

Πρέπει να κατανοηθεί ότι ο αθλητισμός γενικά, είναι ένα πεδίο κοινωνικής δραστηριότητας και είναι φυσικό να αποτελεί έναν χώρο ο οποίος επηρεάζεται από πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά γεγονότα. Είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι στην Κύπρο παρατηρείται έξαρση του χουλιγκανισμού στα γήπεδα και τα γεγονότα που διαδραματίζονται δείχνουν ότι είναι απαραίτητο να εξευρεθούν οι τρόποι με τους οποίους θα αντιμετωπιστεί το φαινόμενο αυτό. Ακόμα και η Ουέφα αναγνωρίζει ότι το πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Κύπρος είναι μεγάλο και διοργανώνει συστηματικά, εκπαιδευτικά σεμινάρια, με στόχο την καλύτερη αντιμετώπιση του.

Υπάρχουν πολλές προσεγγίσεις και μέτρα που μπορούν να υιοθετηθούν για αντιμετώπιση του χουλιγκανισμού. Για την ουσιαστική αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτείται μια επιθετική στρατηγική εκ μέρους της Πολιτείας και πάντοτε με συνεργασία με όλους τους φορείς που εμπλέκονται με το χώρο του ποδοσφαίρου. Αντίθετα, μια κατασταλτική στρατηγική θα οδηγήσει σε πρόσκαιρες λύσεις και όχι στην εξάλειψη της βίας στα γήπεδα.

Το φαινόμενο του χουλιγκανισμού αποτελεί ένα πολύπλευρο και πολυδιάστατο κοινωνικό πρόβλημα και δεν θα ήταν δυνατό να αναλυθεί στο έπακρο. Στόχος του ερευνητή με την συγγραφή αυτής της διατριβής είναι να συμβάλει στην εξεύρεση αποτελεσματικών λύσεων για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Επιπρόσθετα κρίνεται απαραίτητη η ευαισθητοποίηση όλων όσων περιβάλλουν το χώρο, ώστε να παρθούν γενναίες αποφάσεις και να ληφθούν σκληρά μέτρα, αφήνοντας στην άκρη τα

προσωπικά τους συμφέροντα και τις επιπτώσεις που μπορεί να προκύψουν από αυτά τα μέτρα.

Λέξεις: 11497

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία:

Αστυνομία Κύπρου, (2012) *Ανακοινώσεις*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: <http://www.police.gov.cy/police/police.nsf/All/53DC28D2DB8D38A9C2257992003EE DDB?OpenDocument&print> . Ανακτήθηκε 23 Μαΐου 2016.

Αταλιώτης, Μ. (1991) *Η ιστορία ενός θρύλου*. Λευκωσία: Εκδόσεις Ανδρέου.

Δημάτσας, Θ. (2014) *Χουλιγκανισμός: Πότε και πως ξεκίνησε, πως εξελίχθηκε και γιατί κανείς δεν κάνει τίποτα*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: <http://www.koolnews.gr/sports/hoyligkanismos-pote-kai-pos-xekinise-pos-exelihthike-kai-giati-kaneis-den-kanei-tipota> . Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2016.

Ερευνητική Ομάδα, (2014) *Χουλιγκανισμός αλήθειες αιτίες και αποτελέσματα*. Διαθέσιμο από: <http://www.thinkover.gr/2014/11/08/xouligkanismos-alitheies-aities-kai-apotelesmata/>. Ανακτήθηκε 7 Φεβρουαρίου 2016.

Ζαϊμάκης, Γ., (χ.χ.) *Κοινωνιολογία του Αθλητισμού. Παραδόσεις Μαθήματος*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα <https://student.cc.uoc.gr/uploadFiles/181-.pdf>. Ανακτήθηκε 18 Απριλίου 2016.

Ηραντός, Κ., (1990) *Αθλητισμός και Κοινωνία*. Θεσσαλονίκη, University Studio Press.

Ιακώβου, Ι., (2014) *Έρευνα για την κάρτα φιλάθλου: Οι θέσεις των ομάδων και η ετοιμότητα των σταδίων*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: <http://www.24h.com.cy/society/item/68204-erevna-gia-tin-karta-filathlou-oi-theseis-ton-omadon-kai-i-etomotita-ton-stadion.html>. Ανακτήθηκε 5 Μαΐου 2016.

Καρύδης, Ν., Αβρααμίδης, Π. και Νικολάου, Π. (1986) *Η ιστορία του Κυπριακού Ποδοσφαίρου: 1932-1962*. Λευκωσία: Εκδόσεις Σταυρινίδης.

- Καστρινός, Θ., (1999) *Ο αθλητισμός ως δημόσιος κίνδυνος*. Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση.
- Κουτουβίδης, Ν., Μηνογιάννη, Α., Βάρσου, Σ., (χ.χ.) *Η συμβολή της θεωρίας της Προσωπικότητας στην κατανόηση της εγκληματικής συμπεριφοράς*, «Εγκέφαλος», Διαθέσιμο από: <http://www.encephalos.gr/full/41-2-04g.htm>. Ανακτήθηκε 1 Μαρτίου 2016.
- ΚΥΠΕ, (2015) *Πίσω 25-30 χρόνια η Κύπρος στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, δηλώνει στο ΚΥΠΕ ο Καπαρδής*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: <http://www.cna.org.cy/webnews.asp?a=97bd2d16c2b043f69e51ec17aab37cda> . Ανακτήθηκε 20 Απρίλη 2016.
- Κυπριακή Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου, (2016). *Εισητήρια*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: <http://www.cfa.com.cy/Gr/categorynews/3>. Ανακτήθηκε 13 Μαρτίου 2016.
- Λαμπροπούλου, Ε., (1994) *Κοινωνικός Έλεγχος του Εγκλήματος*. Αθήνα. Εκδόσεις: Παπαζήση.
- Λυμπουρίδης, Κ., (2004) *Πενήντα Χρόνια Απόλλων*. Λευκωσία: Εκδόσεις Ανδρέου.
- Μαυρομάτης Α., (2007) *Αθλητικά Εγκλήματα*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας.
- Μελετίου, Γ. (2008) *Η αρχή της πολιτικοποίησης του ποδοσφαίρου: 60 χρόνια από τα γεγονότα του 1948 που οδήγησαν στη διάσπαση του κυπριακού ποδοσφαίρου*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: <http://magazine.apopsi.com.cy/2008/07/281>. Ανακτήθηκε 20 Απριλίου 2016.
- Νικολάου, Ι. (2015) *Συνέντευξη Ιωνά Νικολάου: Τα νέα «όπλα» που θα καταπολεμήσουν τη βία στα γήπεδα*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: <http://alfanews.com.cy>. Ανακτήθηκε 5 Απριλίου 2016.
- Ντραίκωρς Ρ., Κάσελ. Π., (1979) *Πέτα μακριά το ραβδί σου*. Αθήνα, Εκδόσεις: Θυμάρι.

Ο Φιλελεύθερος, (2013) *Κρίσιμος τραυματισμός νεαρού στο φιλικό Ανόρθωση-Απόλλων*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: <http://www.philenews.com/el-gr/koinonia-aidiseis/160/153504/krisimos-travmatismos-nearou-sto-filiko-anorthosi-apollon>.

Ανακτήθηκε 5 Φεβρουαρίου 2016.

Ο Φιλελεύθερος, (2014) *Γης μαδιάμ τα έκαναν και πάλι ανεγκέφαλοι «φιλαθλοι»*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: <http://www.philenews.com/el-gr/koinonia-aidiseis/160/195826/ase-t-t-tou--pad--aase-ae-a-ape>. Ανακτήθηκε 2 Απριλίου 2016.

Παπαχριστοφόρου, Μ., (2006) *«Ευ Αγωνίζεσθαι»*. Λευκωσία: Printco Ltd.

Περισιτιάνης, Ν., (2001) *Βία στα γήπεδα*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: http://www.sociology.org.cy/_assets/download.asp?file=22. Ανακτήθηκε 5 Απριλίου 2016.

Πιπερόπουλος, Γ., (1994) *Ένας ψυχολόγος στο γήπεδο*. Αθήνα. Εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα».

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, (2016) *Νέα Ελληνική Γλώσσα, Ανεργία*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/search.html?q=%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1&dq=. Ανακτήθηκε 15 Φεβρουαρίου 2016.

Σιζόπουλου, Ε (2008) *Διείσδυση στη σχολική επιθετικότητα*. Εφημερίδα Ο Φιλελεύθερος, 30 Νοεμβρίου 2008.

Σταματόπουλος, Β., (2015) *Χιλσμπορο, Η ποδοσφαιρική τραγωδία που σόκαρε τον πλανήτη*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: <http://www.sport24.gr/Files/xilsmporo-h-podosfairikh-tragwdia-roy-sokare-ton-planhth.3411121.html>. Ανακτήθηκε 2 Φεβράρη 2016.

Σύνδεσμος Κοινωνιολόγων Κύπρου (2011) *Έρευνα για τη Βία στα Γήπεδα στην Κύπρο*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: <http://www.sociology.org.cy/en/research/football-violence-cyprus>. Ανακτήθηκε 5 Απριλίου 2016.

Τσουκαλά, Α., (1999) *Η αστυνόμευση των αθλητικών εκδηλώσεων. Η αντιμετώπιση του χουλιγκανισμού στην Αγγλία, στην Ιταλία και στην Ολλανδία*. Αθήνα. Εκδόσεις: Σάκκουλα.

Φοινικαρίδης, Ν., (2013) *Ποδόσφαιρο. Άθλημα του λαού ή των κομματικών ελίτ*; Λευκωσία: Power Publishing.

Φραντζεσκάκης, Ι., (1987) *Αντικοινωνική συμπεριφορά των νέων*. Αθήνα. Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Χαραλάμπους, Χ., (2014) *Ποδοσφαιρική ταφόπλακα ή εκσυγχρονισμός η κάρτα φιλάθλου*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: <http://www.sigmalive.com/news/local/159016/podosfairiki-tafoπλαka-i-eksygyhronismos-i-karta-filathlou>. Ανακτήθηκε 24 Μαΐου 2016.

Χρυσοστόμου, Ζ. (2014) *Συνέντευξη του νέου αρχηγού της Αστυνομίας κ. Ζαχαρία Χρυσοστόμου*. Αστυνομικά Χρονικά. Τεύχος 1/2014.

Ξένη Βιβλιογραφία:

Bairner, A., (2006) *The Leicester School and the study of football hooliganism*. *Sport in Society*.

Best, S., (2010) *The Leicester School of Football Hooliganism: an evaluation*. *Soccer & Society*.

Crawshaw, N., (1984) *Cyprus: A failure in Western diplomacy*. *The World Today*.

FIFA (Federation Internationale de Football Association), (2016) *FIFA Stadium Safety and Security Regulations*. Switzerland: FIFA

Frosdick, S. and Marsh, P. (2005) *Football Hooliganism*. Cullompton: Willan.

Giulianotti, R., Bonney, N. and Hepworth, M. (1994) *Football, violence, and social identity*. London: Routledge.

Hobberman, J., (1984). *Sport and Political Ideology*. University of Texas Press: Austin.

In Cyprus, (2015) *Three football fans arrested during rioting*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: <http://in-cyprus.com/three-football-fans-arrested-during-rioting/>. Ανακτήθηκε 2 Απριλίου 2016.

In.gr, (2007) *Ο χουλιγκανισμός γεννήθηκε και πέθανε στην Αγγλία αλλά ζει ελεύθερος στην Ευρώπη*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: <http://sports.in.gr/article/?aid=791603>. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2016.

Kerr, J. (1994) *Understanding soccer hooliganism*. Buckingham: Open University Press.

King A., (1997) "The post-modernity of football hooliganism", *British Journal of Sociology*.

Mail Online, (2015) *APOEL Nicosia vs AEL Limassol title decider abandoned due to Kaka's head injury from missile attack will be replayed*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: <http://www.dailymail.co.uk/sport/football/article-2637167/APOEL-Nicosia-vs-AEL-Limassol-title-decider-abandoned-Kakas-head-injury-missile-attack-replayed.html>. Ανακτήθηκε 2 Απριλίου 2016.

Mail Online, (2015) *Referee in Cyprus has car set on fire in latest in a string of attacks*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: <http://www.dailymail.co.uk/sport/football/article-2998580/Referee-Cyprus-car-set-fire-latest-string-attacks-officials.html>. Ανακτήθηκε 2 Απριλίου 2016.

Marsh, P., Rosser, E. and Harré, R. (1978) *The rules of disorder*. London: Routledge and K. Paul.

Marsh, P., Fox, K., Canibella, G., McCann, J. and Marsh, J. (1996) *Football Violence in Europe*. The Amsterdam Group.

Newsbeast, (2015) *Τα αιματηρά ραντεβού θανάτου των χούλιγκαν*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα: <http://www.newsbeast.gr/weekend/arthro/2026548/ta-ematira-rantevou-thanatou-ton-chouligkan>. Ανακτήθηκε 12 Μαρτίου 2016.

O'Boyle, I. (2013) *Sport governance*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.

Social Issues Research Centre, (χ.χ.) Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα <http://www.sirc.org/publik/fvtheory.html>. Ανακτήθηκε 18 Απριλίου 2016.

Spaij R., (2005). "Passion, politics and violence: a socio-historical analysis of Spanish Ultras", *Soccer and society*.

Stott, C. και Reicher, S. (1998) How Conflict Escalates: The Inter-Group Dynamics of Collective Football Crowd `Violence'. *Journal of sociology*, 32(2), pp.353-377.

Testa, A και Armstrong, G. (2010) *Football, fascism and fandom*. London: A & C Black, an imprint of Bloomsbury Pub.

UEFA (Union of European Football Associations), (2011) *UEFA Safety and Security Regulations*. Switzerland: UEFA